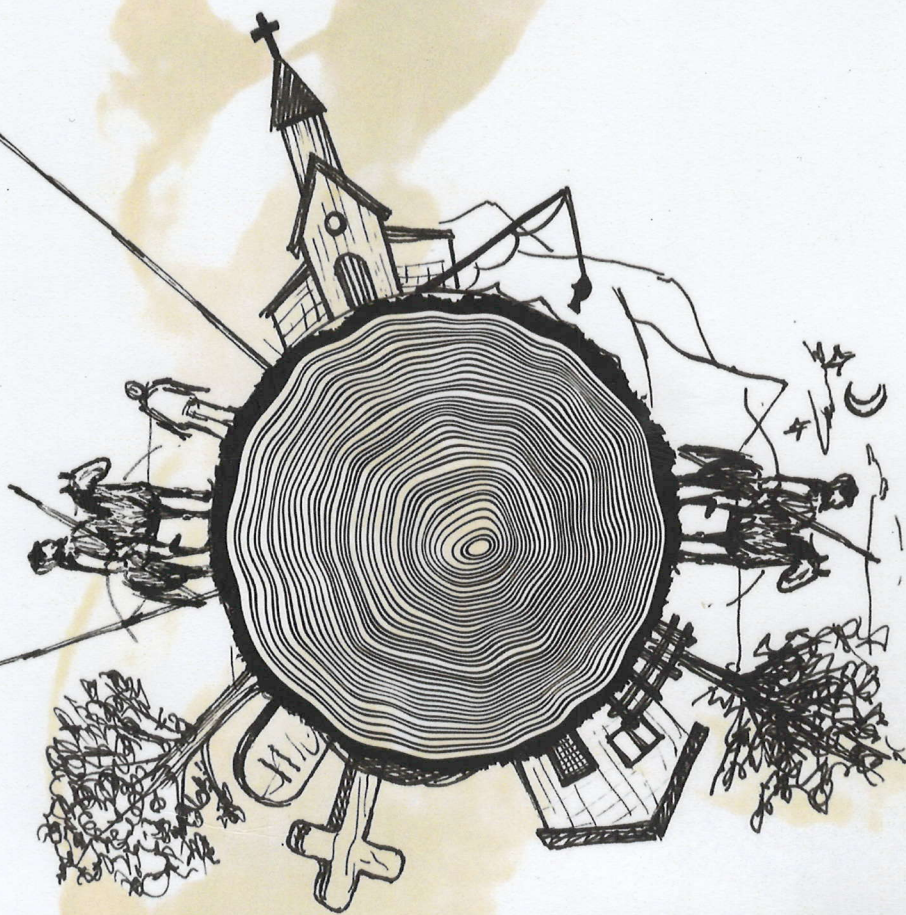

CZIFRA JÁNOS

Besenyők és
magyarok

Czifra János

Besenvők és MAGYAROK!

egy vérvonal elágazásai - szilánkok egy még élő fáról.
Csak ami volt, annak van bokra....

2029 J5L 30

Litoplan Kft.
2019

Czifra János

Besenyők és MAGYAROK !

Illusztráció: Kelemen László Copyright ©

Borító Grafika: Székely – Czifra Anett Copyright ©

ISBN: 978-615-00-6113-9

Czifra János Copyright ©

Kiadja: Czifra János

Kazincbarcika, 2019.

**Készült a LITOPLAN nyomdában
Tipográfia, tördelő szerkesztő: Forgony Gréta
Műszaki vezető: Tóth Zoltán ügyvezető igazgató**

Köszö

Minden ember életében eljön az az idő, amikor számvetést készít eddigi életéről, legfontosabb eseményeiről, eredményeiről, veszteségeiről, s nem utolsósorban gyökereiről. A szerző szavaival élve a magyar valóság apró részleteit fűzi köteté.

Dr. Czifra János közzíróval való kapcsolatam kezdete politikai szűnypróbálgatásom idejére datálódik, s abban a megtiszteltetésben részesültem, hogy negyedik kötetét én ajánlhatom a leendő olvasók figyelmébe. Míg korábbi műveiben zömmel közéleti problémákat feszeget, addig a Besenyők és Magyarok! címmel megjelenő könyvben a gyökereit nem megtagadva, a múlt személyes emlékeit eleveníti fel. Teszi mindezt sokak szeretettel átszöve senkit nem bántva, véleményét hol ironikusan, hol tárgyilagosan megfogalmazva, irodalmi és történelmi ismereteit megállapítva.

Mindazokról az emberekről ír, akik hatással voltak rá, alakították jellemét. Tünet meghatározta az otthonról hozott normák, mint kötelesség, tanulás, munka, s a nagyapától örökölt „muszáj magyarnak, ha lehet embernek lenni” elnevezése. Mindezek az értékek vezették a közélet felé, ahol véleményem szerint eredményesen tevékenykedett 16 évig önkormányzati képviselőként. A könyv lapjain megjelenik az a történelmi miliő - az 50-es 60-as évektől kezdve -, melyet az én korosztályom csak a nagyszülők, szülők elbeszéléseiből, történelmi könyvekből vagy filmekből ismer.

Bízom benne, hogy sokan elolvassák, és lesznek olyanok is, akik saját történetükre, hasonlóan átélt, megélt életükre ismernek.

Tisztelettel ajánlom Dr. Czifra János könyvét azoknak, akik a szerzővel azonos korukban töltötték gyermekkorukat, váltak felnőtté, éltek meg mindennapijaikat, s azoknak is akik szeretnék megismerni egy életúton keresztül a magyar valóságot az 50-es évektől.

Borító Péter

Előszó- féle a szerzőtől:

Amikor születtem, Besenyőben, pontosabban Sajóbesenyőben laktam. Két szomszédvár, de sohasem szívlelték egymást. Egyik félig magyar, nagyváradi tatár, kicsit besenyő, a másik majdnem egészen tót, és egy besenyő.

... hogy gazember lesz. Egy halandó magyar
... csak a történetek kontúrját
... mint én is, ilyen már nem lehet:
... hogy megmaradva öröklött és csekély módon
... emlékszik, emlékeket idéz, de meg nem bántva az
... baltakat.

...és az angol király monológiát ismét ide idézve, de elvetve is, én úgy gondolom, hogy ha már evilágon senki, de senki nem emlékszik meg a múltamat megérintő, manapság már ritkán felbukkanó alakokról, akkor is, ha vissza nem térő ízekről, illatokról, hát megteszem én: így emlékezem, remélve az igazat, vagy a valóság égi mását, vagy akár azt tévesztve emlékeim tobat az elfelejtett arcok megmentett emlékei...

Egy kis etnografia - Közép-európai módra

Amikor csak eljutottam egy idegen városba, kimentem a legközelebbi templomhoz, és megkerestem a sírfeliratokat. Név, születés, halálozás, sokat mond. Amikor a trümani határok meghúzásánál is erre hivatkoztak a románok a második világháború alatt, akkor az a bizonyos sírfelirat volt az alap. Láttam egy-egy sírfeliratot, és az az igazság, hogy az emberek nemcsak a sírjukra írták meg a nevüket, hanem a halálukra is. Ott – egyik helyen sem – nálunk nem volt sírkertek napja. Remélem, a virrasztók hazamennél.

Gyakran járok a sajóbesenyői és a vámosi temetőbe. Mert már az én utam is , a végső - kissé arrafelé tart.

Egy közepes képességű történész hallgatónak csak a sírfeliratokból meg lehetne írni a falvak történetét., minden elmúlt évszázad szenvedését és inkább a gyászát, mint örömét. Sok vér, faj, szív és vagyon, vallás és érzelem keveredik itt össze. Én csak mezei közíró vagyok, tévedhetek.

Mikszáth Kálmán bácsit idézve: *Micsoda nevek, dinasztiák éltek – élnek - ezen két faluban: Besenyőben a Gergesek, a Gregusok, a Kubiczkiek, a Kubinyiek, a Senciczkiek, a Hanákok, a Hankók, a Hadobások, a Topák, a Fazekasok aztán Hibák, a Bányászok, a Bodnárók, a Csíkek stb, elnézést a kimaradatokért...*

még Vámoson a Bertókok, a Váradiaik, a Kisek, a Nagyok, Vargák, Jakabok, és Jancsurákok, a Makkaik, a Mikák és Mikiták, az Árak, Varrók és a Váradiaik, a Soltészok, a Drótosok és Tótok, a Jankovicsek, Szokircsátok, a Kerékgyártók, s Demeterek, az Ár-ok, Liptákok, Csatók, és Csatlósok, a Váradiaik – rokonok - a Szuromiak s mi, a Czifrák is- ezért boc- és még sorolhatnám. / Így , első rálátásként inkább szlavofén, mint türk-germán anévsor: /

Ha ezek a családok – elhunyt képviselőik - sorjáznának egy utolsó ítéleti felvonuláson, - nem hintókon, mert erre felé nem futotta - , de azért gyászhintó, bokrétás lovakkal azért még volt, gyászhuszár emberek is - de csak négyökrös szekereken is , az ősz hajú, gatyás gazdák kezében az ötfontát ostonnal csapkodva , de felvidulnának ezek a temetők... Mi meg még szomorúbbak lennénk!

Prológ: a lelki töltet, amit nem biztos, hogy le kellett írnom

Nem vagyok csillagász, de tudom és jó érzéssel tölt el: nemcsak az Idő múlik, nemcsak a Föld forog, hanem a mi csodás *Tejutunk* is és ne beszéljünk most nagyobb távlatokról. Ehhez képest vigasztaló, hogy én csak szimplán öregszem.

Azok a csillagok, amik annak idején ránk ragyogtak, - talán ott Vámoson, talán Besenyőben - már bizony odébb léptek pár *parsec*-et, a Göncöl rúdja sem ott van, ahol az Apám mutatta. Azok az emberek, akik annak idején még emberségre; vagy éppen a túlélésre tanítottak, - ajjaj, erről is tudnék mesélni, hogy lehet túlélni kemény, vagy puha diktatúrát - , már a túlvilágról nézik a mi sekély, de öblös örömlünket, túlzóan ecsetelt, felnagyított kínlóadásainkat - amely már nem az övék. Bizony, onnét, az idők távlatából , látni fogják a halálunkat is, mert onnét, az idők távlatából , mi már látnuk az övéket.

Pedig jobb volna megbélni egymással, a múlttal, és a jövővel, rájönni: - a jelenről valahogy ahogy sem tudunk - percemberek vagyunk.

Nem olyan nagy dolog, amit most el szeretnék mondani, ilyeneket naponta lát hall mindenki, a buszon, a kocsmában, piacon, vagy csak sétálva az utcán. Úgyan, ki sétál ma már az utcán ebben az országban, rohan, vagy ott állnak...? /

Vettem a bátorságot, balga módon emlékezni akarok, mert bízom abban, hogy mindenki így érzi:

Az élet, ami velünk történik, az valami más, az egy különleges. És nem igaz, hogy hamis lennél, hogy képzelet lenne, hogy megszületett. Ha ültetél egy fát, ha ástál egy kutat, ha volt egy barátod és legalább egy ellenséged, akkor minden igaz, ami megtörtént, - vagy megtörténhetett volna.

Közös történelem, van aktualitása is

Mindkét falu már az Árpád- kor után is létezett, *nomen est omen*: egyik a besenyők utódairól, vagy talán csak egy megmaradt őstől, a másik egy , a Sajón átívelő vámatkélő hely létezéséről – még nyomát sem találtuk - kapta a nevét.

Mert akkor még igenis, arra folyhatott a Sajó s ezt vegyék tudomásul Besenyőben is.....

A törökök 1526. után elfoglalták, megszállták, kifosztották és adófizetővé tették mindkét falut: a férfiakat legyilkolták, a nőket megerőszakolták, a gyermekeket – többek között éppen GÜL BABA jancsárképző dervis iskolájának a jóvoltából, rabszijen, gyalog, uszályokon – mondják egyes források – Antalóiba , Sztambulba szállították. Mindkét faluból kb. 20-30 gyermeket. S nemcsak egy évben... Ehhez képest a születendő gyermekekről pedig így-úgy, valahogy gondoskodtak, ha nem az apjuk, az anyjuk biztos. Az élet élni, az anya nevelni, a gyermek pedig felnőni akar, így lettek aztán az őseink....Aki nem hiszi... Jut eszembe, magas **kormány szinten** mostanában avattuk fel, már akit meghívtak , mert megérdemli, a holtakat tisztelni kell ! - a mi szülőfalvaink egyik gyilkosának, vagy a gyilkosok tanítójának – nagy tudású ember volt, vagy lehetett - a **türbéjét. Csak kis?** - *hinye. eltevesztetem - betűvel írom, de vastagítva, hogy nehogy a hazaárulás bűnébe essek!*

Én II. Lajos királyt, Tomori érseket, a Zrinyieket , a Frangepánokat, a Szapolyaiakat, a névtelenül meghalt végvári vitézeket, Dobó Istvánt, az alulfizetett várkapitányt - a közelünkben, Sajóvárkonyban - méltatlanul, félreértésből - egy kocsmában ittas parasztok által baltával , vasvillával meggyilkolt Mecssei Istvánt - na, és a

mindenkori kamaszlányok férfias álmát, a zseni hőszerelmes várvédőt, őt, igen, Bornemissza Gergőt hívtam volna meg a koszorús lányok közé. Csokolózsanak ők is össze a mostani fő-törökkel, dervissel..Azt azért egy hunyásnyit sajnálom, hogy nekem, ezt, egy magyar besenyőnek csak úgy szó és káromkodás nélkül - na, azért köptem egyet !- végig is kellett néznem.

Vámosi - besenyei töredékek:

A családja

Nem kell zsákbamacskát kínálni az Olvasóknak, nem Bors, vagy Aba vezér leszámazói vagyunk, de nincs annak sem nyoma, hogy valamely római császár légiosai lettek volna az őseink. A Czifra név eredetét homály fedi, mert az őseim ebbőlileg nem voltak bőbeszédűek. Valószínűleg azért, mert vagy nem voltak nemesek, vagy valahol elveszítették a kutyabőrt. Tudok erdélyi ősokról, Gyergyószentmiklóson az őrmény katolikus templom udvarán találkozottam hasonló- cz-vel írott - névvel ellátott sírkeresztekkel. De egy Petőfi segessvári / fehéregyházi ?/ halálát és tömegsírjának feltárását leíró könyv románul már így említi ezt a családnevet : Tzifra.

Az anyai ág valamivel tisztább, mert egyértelmű a lengyel eredet, és csak későbbben tótosodtak el az ősi gurálok, akiket Mária Terézia Nagyasszonyunk telepített be Besenyőbe.

Egyébként ez az genom, az ő, vagy minek hívják - kutatás csak manapság lett ilyen úri passzió, annak idején az emberek nem a nevük, hanem emberségük alapján ítélték meg. Legalábbis Vámoson, mint Besenyőben is. Mert minden embert hívni kell valahogy. Besenyőben inkább gúny- vagy ragadvány neveken hívták. Engem például csak így : *Inasz*. Sok régi barátomnak - meghaltak már sokan - még most sem tudom az anyakönyvi nevét, csak így: *Gyabol, Trúman, Paja, Becsem. Toldi, stb.* s a legszebb: *Kerulki Luki*. Ő volt az, aki mindig kérdezte: „mikor megyünk Amerikába?”

Vámoson már nem annyira szerettem a nevem, mert mindenki csak *cifra palotának* csúfolt. Emlékszem,- sokáig, ha be kellett mutatkoznom, - a vezetéknevemet csak úgy elharpagtam. Ezért aztán sok iraton szerepel a nevem így : Tisza, Pipa, Czipa, stb. De aztán megbékéltem, sőt, azt sem bántam, ha lehagyták a végzettségem jelentő betűket, de a pontos névírást kényszeredett következettséggel megkövetelem, mert szinte semmi mást, de ezt örökölt kaptam.

a halál Vámoson, 1

A nagyapám 82 éves volt.

Nagybajuszú, még a gyermekkoromban is lange gyalcsigatyában járó, pipázó, bagót rágó és azt ki is köpködő, idős, alacsony ember volt.

Mindenkinél- a családjánál is jobban szerette a szürke-marha fajta ökreit, erre példa, hogy még a front alatt is inkább nekik vitte ki a gabonát, mintsem azt kenyérlisztté megőröltesse, családját megetesse. Pedig volt hét gyermeke.

Volt betyár a Bükkben -állítólag - de volt csendő is a K.u.K-ban, - erről fényképem is van - majd ténylegesen. Kiment Amerikába. Pennsylvániában a szénnel bányászkodott s elmesélte- ki tudja igaz volt-e, hogy hazafelé találkozott a Titanickal, elmellőzték egymást a hajóik. A dollárjaiból vett három holdat a vámosi határban, ez volt aztán a családi hitbirtok. 1918-ban, az őszirózsás forradalomban, majd utána is pár hétig a községi kommité tagja volt, ezt követően Horthy Miklóst és a demokráciát némán szolgált. Igaz, néha vasvélával kergette meg nagyanyámat, mert ő nem tűrte el szó nélkül, hogy a tyúk alól is ellopja a tojást és vitte egy pakli dohány ellenében a szatócsához. Ilyenkor apám - aki erős, inas ember volt - már könnyűszerrel teremtett békét.

Engem nem nagyon szeretethetett, de ezen nem is csodálkoztam, mert sokszor csúfoltam:

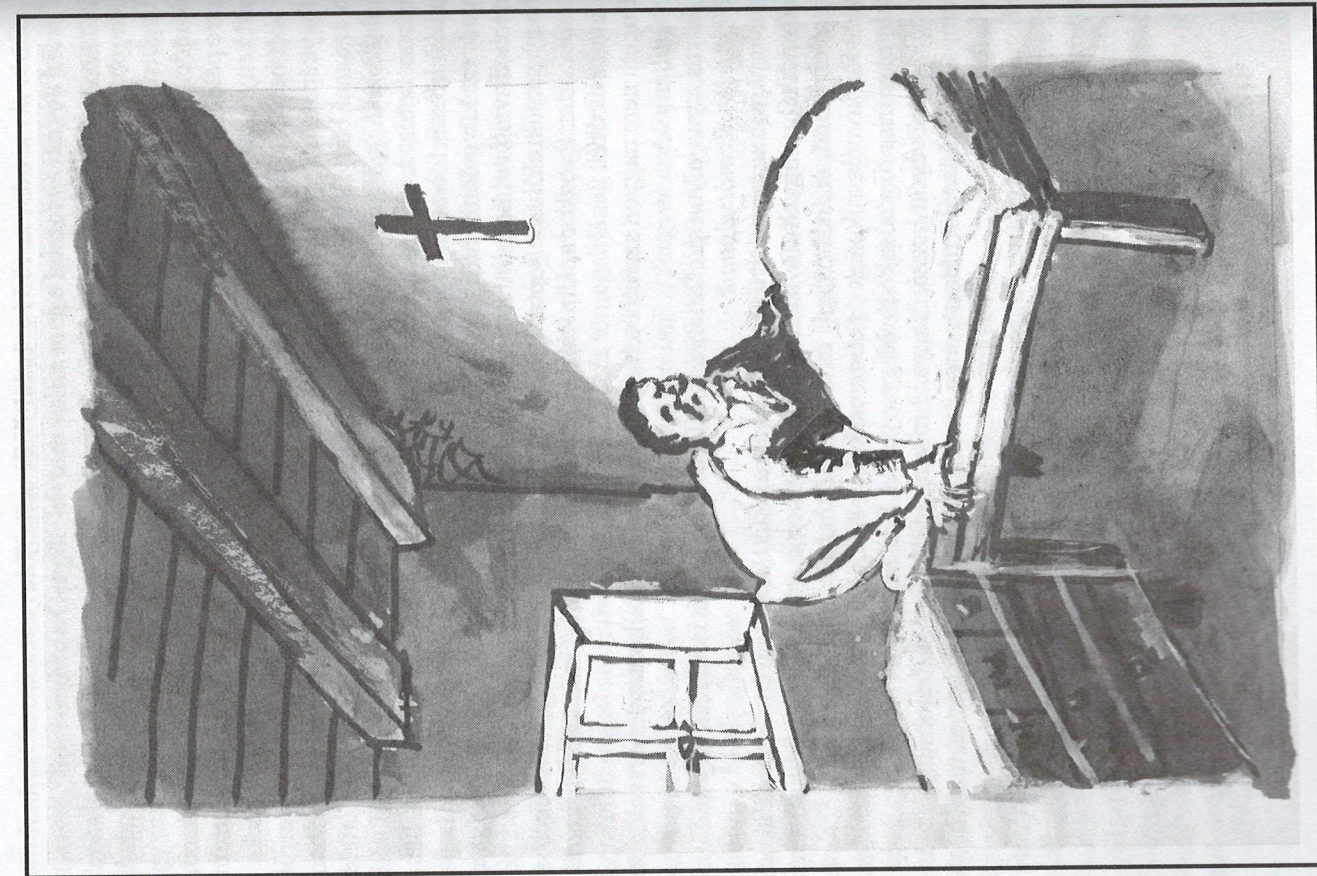
„atyus,atyus, olyan mint a batyus!” Néha még a seprűt is utánam vágta....

1958 telén disznót vágtunk.

A nagyapám az egyetlen fűtött szoba kékre festett vaságyán fekve, az ablakon kikandikálva ügyelte a munkálatokat. Dehogy ügyelte, már felülni sem nagyon tudott. A disznóvágás és a kötelező disznótoros vacsora után - jelen voltak a komák, rokonok , persze csak úgy 8 óráig - a nagyapám kért egy falatot a friss disznósajtból. Nagyanyám - ő is beteg volt már - egy szép cipőseletet vágott hozzá. Nagyapa mintegy félóraig - a dróton lógó 15-ös lámpaegő világánál - megette, meg ivott egy pohár savanyú bort is, majd a fal felé fordult .

Mi mindannyian egy szobában aludtunk - akkor hatan. Lehetett vagy hajnali öt, amikor nagyamamám szólt, nem nekünk, gyerekeknek , az Apámnak, aki akkor jöhetett be az istállóból

„a János meghalt”! Nagyamamám is megsiratta, aki nem egészen 2 évvel rá követte őt.

a halál 2.

Általános iskolás korban egy osztálytársunk, talán Dani – a szülei egyetlen gyermeke – fürdés közben belefutott a vámosi határban folydogáló Sajó holtágába, közvetlenül a híd mellett. Csodálkoztunk is, de nem a víz mélysége lehetett az ok.

Az osztályunk meggyászolta Danit, ott voltunk a temetésén, nem kisdobos, csak fekete ruhában. Ma sem felejttem el – a szülei nagy tort adtak és minket, gyerekeket – kakaóval. kaláccsal kínáltak meg. Akkor ittam életemben először kakaót.

a halál 3.

Az édesapám Besenyőben, a Sajó melletti homokbányában dolgozott, s napi 10 tonna homok kitermelése volt a norma. Sokan dolgoztak ott, keménykötésű férfiak. Gyermekkoromban ott nőttem fel, akkor még lovakkal húzott csilléssel termelték ki a depókba a homokot. Veszélyes munka volt, az apám rémálmai is a bányaműlátról szóltak, a szívbjajt hozta ránk egy-egy ömlék a homok, jaj, jaj, kiáltása éjnek éjvadján.

Vámos nem volt ilyen veszélyes hely, egyetlen kavicsbányája volt, az is a szomszéd faluban, Pálfalva mellett egy kis lukacska, ahol pár ember dolgozott. Apró manufaktúra volt.

Észélt is volt megdöbbentő, amikor egy fiatal, családós falunkbélire ráomlott a kavicsfal és maga alá temette.

Én még most is emlékszem a vámost elárasztó dőbbenetre, s ez azért is érdekes, mert a besenyői homokbányában jóval többen lelték a halálukat.

Én már egy másik falu gyásza volt; az egyik az személyes: a keresztanyám egyik lányának a férje át akarta úszni az egyébként alig százméteres bányatavat. Belefutott. Nem volt talán harmincéves sem.

a halál 4.

Az édesanyám 48 éves korában halt meg, rákban. Amikor erről értesítettek, s hazamentem, s ő ott feküdt az első szobában, a hideg kópadlón, kiterítve, öltöztetett kezekkel, körötte gyertyák égtek s nem lehetett több 40 kilónál. Csak a csontok látszóttak, a feketés bőr, a már mások által lezárt szemek. Mindent leszívott róla a kór. Lehajoltam, megcsókoltam az orcáját. Talán életemben először. Soha sem hagyta...

Akkor még volt gyógyszer a falunkban, két ló vitte ki a temetőbe a koporsót. Nem voltunk sokan a temetésen. Még jó, hogy eljöttek Vera húgom gimnazista osztálytársai, meg az utcabeliek. Ők is csak a felvégről. A rokonok elhagytak, ismerősök meghaltak. Így lesz ez mindenkinél.

Az első tanító

Az első és legszigorúbb tanítóm a Vámoson és Besenyőben is legenda hírű Kószóné Marika néni volt.

Kószóné a sorsnak.

Egyszer hármast kaptam tőle valamiből – biztos számtan lehetett, mert ez végig kísért az életemen – s édesanyám véletlenül megnézte az ellenőrzőm, majd azt mondta: ha nem tanulsz, mehetsz traktorosnak a tsz-be.

Enn akkoriban nagyon féltém a traktoroktól.

A második és harmadik tanító a második

Normális – nem osztott – általános iskolába jártunk. Akár hiszik, akár nem, több, mint harmincan voltunk egy osztályban. Csakhogy nem volt kémia szakos tanítónk – orosz, az igen, jelenteni most is tudunk! – ezt a tiszteletreméltó K. Imre testnevelés tanárunk pótolta helyettesítésként.

Csak ennyit mondott az órák kezdetén: fiaim, gyermekeim, leányok! Egy dolgot jegyezzetek meg, a víz képlete: H_2O ,

Utána mi fiúk mentünk focizni, a lányok szabad foglalkozás.

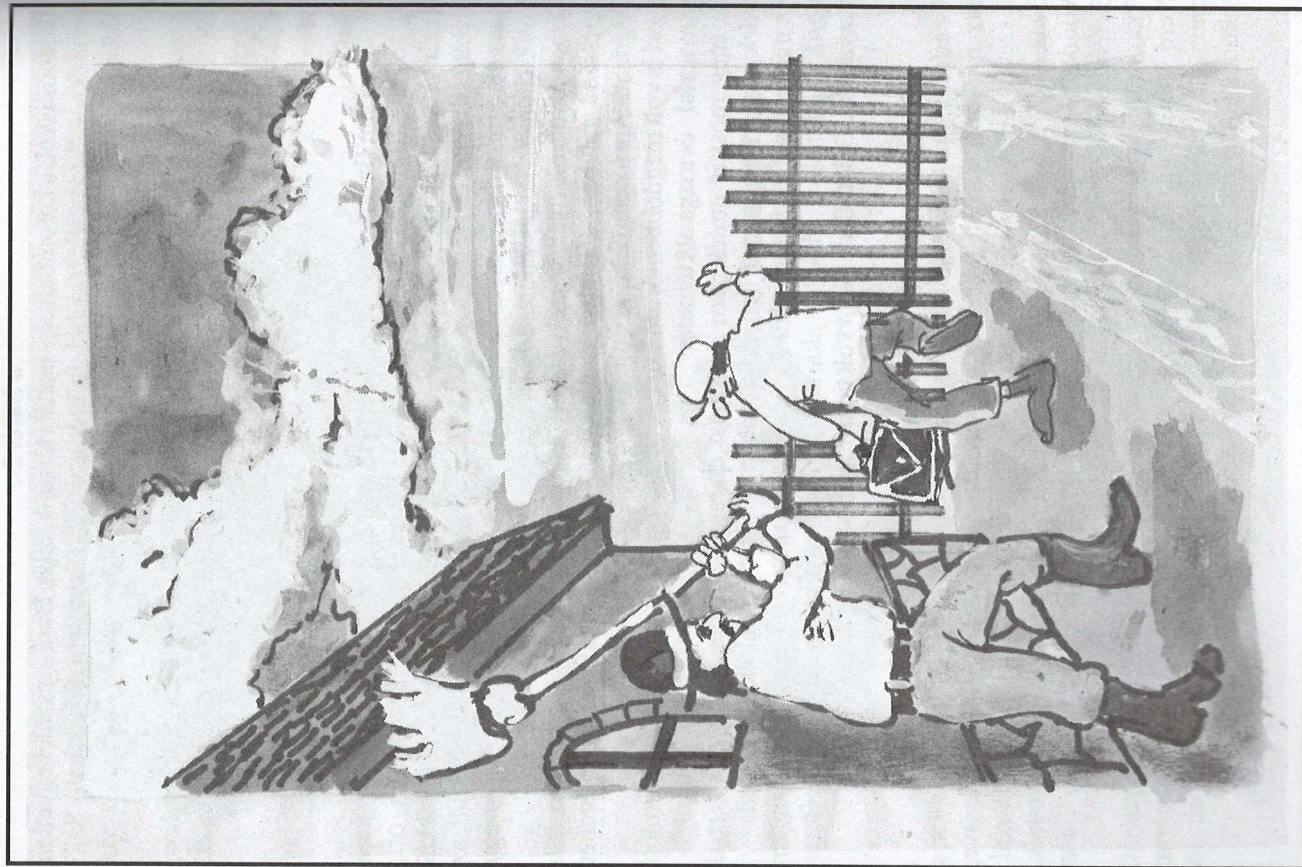
Imre bácsi – Tanár Úr – köztisztelőnek örvendett: de mindenki tudta, hogy az iskola a szertárának kinevezett sufijában – a fűzős labdák között rejtve – van egy két decis pálka is, amit meg-meg húz órák között. Ez nem látszott rajta.

En magam – így duplán kihangsúlyozva – ugyancsak vézna, izomtalan flúcska voltam, aki mindig irigykedtem a kidolgozott felkarú társaimra. Nem voltak deltáim, a felkar izmaim sem akartak domborodni. Pedig szekér kerekből, taliga vázából – Szuhai Gusztó és Zoli tanácsára – csinos súlyzókat fabrikáltam és még iskolába menet előtt tízszer ki is nyomogattam. Eredmény: semmi.

Egyszer elpanaszolkodtam magam Imre bácsinak a véznaságom és az izomhiányom miatt, aki egyik hosszú szünetben közölte, hogy: 'rossz a módszer, meg egyébként is fáradságos.'

Van neki egy amerikai tippje, bevált: „Egész éjszaka, mozdulatlanul, hátton kell feküdni, a tüdő, ugye lélegzik, mozog, az tágtíja a mellizmokat, s így a mellizmok és a delta is fejlődik. Csináld ezt három hónapig, nem ismerek majd rád.”

Megfogadtam, csináltam, : szenvedtem és egy hét után már nem is aludtam. Muszáj: mert nőjön csak az a delta. Másik két hét után a Tanár Úr már valóban nem ismert rám: azt a negyven kilómat is lefogytam 35-re, s állandóan csak aludni akartam, úgy, ahogy szoktam: hason, oldalt.

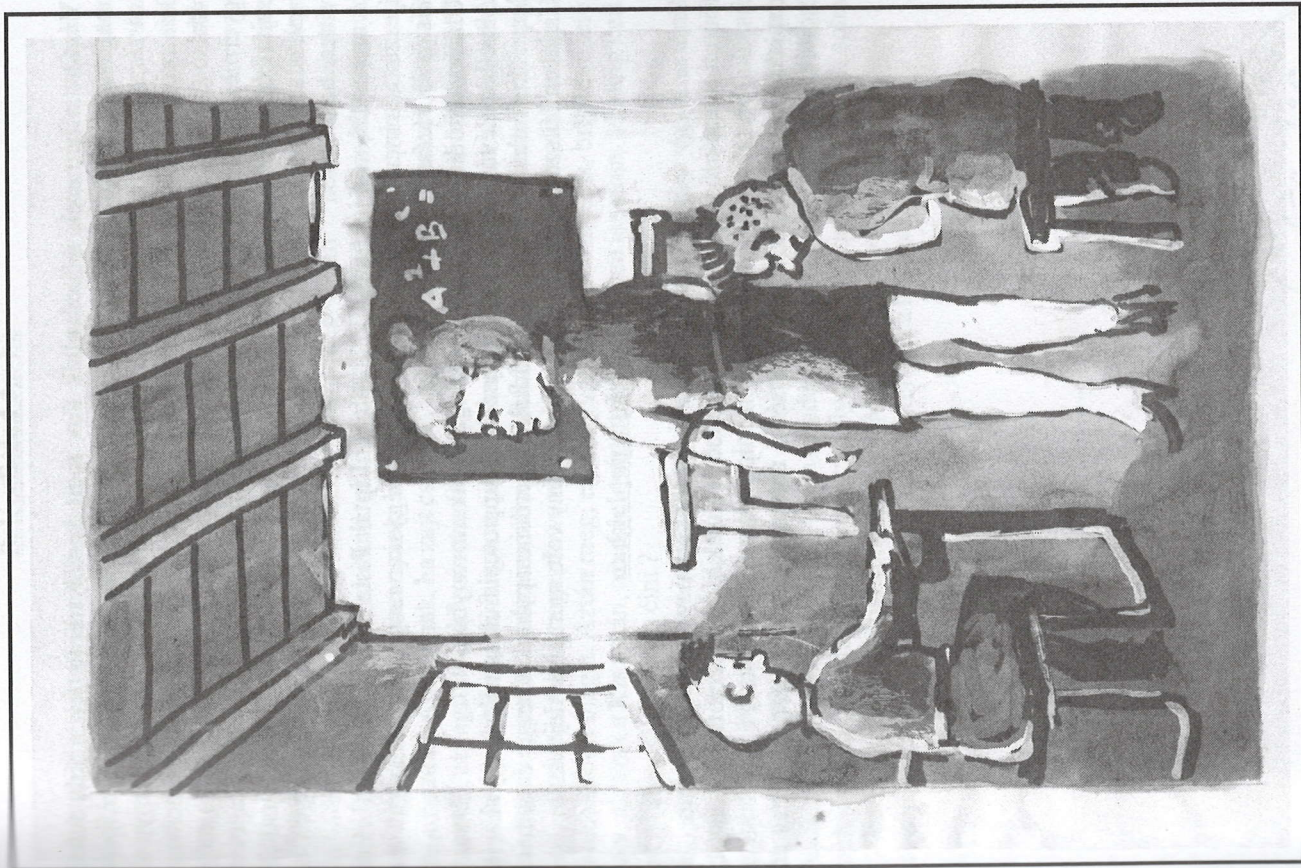

a harmadik

Első középiskolai kémiai óránkon egy csodálatosan szép kémia szakos tanárt kaptunk, - *Hevesiné*, Gizike, aki felmérte a tudásunkat. Engem is kiszóltított, na Czifra, írja csak le nekem a táblára az alumínium-hidroxid szerkezeti képletét és jellemezze az affinitását..

Félszegen csak két dolgot kérdeztem- hagyjuk ,most az affinitást, mert az csak bekavar : mi az az aluminijum –hidro és mi az a képlet, vagy szerkezeti , vagy hogy is tetszett mondani.

Nem akarok dicsekedni: év végére én lettem a legjobb kémikus az osztályban, mert megtanultam, amíg addig sohasem tudtam: mégis csak lehet affinitás .

Vámost a nemesek is kedvelték ám, mert kastélyt építettek a falu felől magasodó dombra. Várdomb, - de az nem is ott volt - de talán az igazán *sasfészek*, az a *Szölke-kastély*. Állítólag 70 szobája is volt, meg két tornya. A két torony, az biztos. A front után - mint máshol is - a vámosiak csaknem az utolsó téglájáig széthordták, - lakások, ólak épültek a téglából - és még gyermekkorunkban is már csak az egyik tornyát tudtuk megmászni, - persze saját készítésű létrával. Sok galamb és bagoly tanyázott odafenn, korhadtak voltak a deszkák, néha beszakadtak, de az ottani galambfőlekből még én is vittem haza..

A szomszéd – ha jól tudom valamilyen Lipták Pista bácsi volt az, aki ránk ijesztett, - mert a fia majdnem leesett - egyszer még elkap titeket az ott fészkelő rézfású bagoly!

Utána valamiképp meggyérült a látogatásunk a toronyban.

A mellette lévő göcsörtös síkon viszont a Papp utcai fiúk csináltak egy akácia-
kapus kis futballpályát, ahol fogadták a kiserdei csapatunkat benne engem is.
Ha jól emlékszem, a hazai pálya akkor is előny volt, mert kissé leített.

Gyilkosság a paplakban

Ez is már egy régi történet: valaki, vagy többen megölték a paplakban - a főúton - lakó idős római katolikus papot és annak a házvezetőnjét. Késsel, éjszaka, brutálisan. Állítólag minden csupa vér volt...és sokáig üres maradt a paplak. Vitek is el érteket, de senki sem tudta, mit, miért. A tettes és indítéka ismeretlen volt és maradt.

hatvanas évek elején Vámoson is volt ám agitáció a tsz mellett. Gyári munkások jöttek Miskolcra-általában délután - agitálni, csoportosan, mint a harcosok. Ha világos ablakot láttak, benyomták a be nem zárt kiskaput és betelepődtek. Nekünk csak a nagyapától örökölt három hold föld volt, de nem is egy tagban. Akkor is átkoztam, de utána is a megmaradt egy hold maradt...

Már egy hete csak két sötétítő papíros ablakok mellett voltunk délután (előtől este 7 -ig, udvarra menni tilos volt, de hét óra után valószínűleg lehetett a pufajkások *fakarusz busza*, meg aztán nekik is lehetett aludniuk,ők mentek Miskolcra. mi mehettünk ki a budira. Lámpát, villanyt nem gyűjthattunk, édesanyánk besenyősen keményen ránk parancsolt, „megmondlak Apátoknak, ha zajt csaptok, verekedtek, nem mondam, hogy itt vannak az agitátorok”, s mivel Apámtól nembéli különbözet nélkül ugyancsak féltünk, de nagyon, így többnyire csak csendben csipkedtük, megdostuk egymást a hűgaimmal a hátsó házban. Az egész faluban feszültség volt, jöttek a hírek, ez a gazda vasvillával kergette ki az agitátorokat, a másik felakasztotta magát. Aztán meg, ez a gazda vasvillával aláírt, az is, brigádvezető lesz, aláírtak a Kis utcán, a Nagy utcán, itt a Kiserdőben is sokan. Meddig kell még féltve, sötétségben élni ?

Egyeszer aztán eljött a megszabadulás órája, letéptük a kék csomagtömlő papírokat minden ablakról, felkapcsoltuk a villanyt, bekapcsoltuk a rádiót is. Éppen a Szabó család volt.

Arra emlékszem, hogy egy téli estén az Anyám közölte Apámmal: **aláírtam.** Azt hittem, leszakad az ég és Apám mindenkit elkerget otthonról, mert nagy meglepetés volt, de nem ez történt: s ilyen talán nem is hallottam tőle soha többet: „**jól tetted!** Most már vége van. Majd csak lesz valahogy.”

Két futballgyöngye volt a falunak, vagy inkább három.

Beszélgünk most csak kettőről. Mert volt egy negyedik is, utcabeli, arról volt híres, hogy ő tudott a legnagyobbat belerúgni a labdába. Amerre állt, rúgott, általában csak előre, de oldalt is: a kastélytól átszállt a Kis utcai boltig, a közben a belső még kis lukadt. Mondták is Vámoson: "jól játszik, mert nagyot rúg..."

Nos, meg is mondom kikre gondoltam még: Kacsvinczki Jancsi, volt az egyik, a Csoki és Franku Sanyi, - szegről - végről rokonom, - a másik.

Mindkettőjükből hazai sztár lehetett volna, vitték is volna feljebb: DVTK, Fradi stb. de aztán nem lettek azok, nem vitték, még CS válogatottak sem lettek...

Ilyen ez a kipányvázott vámosi magyar sors.

Pedig mindkét srácért megverekedtek ám tisztességgel a vámosi szurkolók, majdnem úgy folyt a vér, mint a régi szüreti bálokban volt szokás: a Bánya szomszédom a késével vagdalkozott kissé a szünetben, a kiserdei Juhász testvérek pedig egy-egy szekérlőcsőt ragadva / nem is tudom, honnét szereztek, mert akkor már kollektíva volt / ütötték a bírót, no meg a vendégszurkolókat is a meccs végén.

Volt még egy pót- futball sztár is: az osztálytársam, **Kardos Jancsi**, a **Fischer**. Tényleg jó focista volt és milyen jók voltak a menedzserei: a szülei, akik kocsmárosok voltak.

Szurkolókban, pártolókban valahogy nem volt hiánya sosem – sem meccsek elején, sem a végén.

Aztán Fischer megnősült, biztos történt egyéb dolog is, de éadjuk be azzal, hogy inkább a haza sorsáért aggódó és azért tenni is akaró, a köznapilag ma is elfogadhatóbb életpályát választotta.

Kettőnk a labdákat rongyból vartuk. Kellott hozzá egy kimustrált harisnya a csiztól, bele rakva a töltelék rongy, utána zsákvarró tüvel össze varrni, a csizónak gőmb formába. A kapu sík helyeken, utcán két téglát, a mezőn két szögletig is megfektette. Általában „torinóztunk”, egy - egy csapatban 5-5 fő. Ha utána meccs volt, kispályás, mondjuk a Kiserdőben, a legelőn, vagy a kastélydombon, ott lehetett hat a mezőnyös és egy kapus. Cserélni nem lehetett, ha eleinte nem volt, de rájöttünk, ennek csak vereség a vége. Így egy csapaton utóból kértünk fel valakit: nem akármilyen, hanem legalább tíz évvel idősebb volt és nem kért többet, mint két korsó sör.

Ha fejező párbajt vívtunk, - ez már inkább csak utcán belül zajlott - más volt a szabály.

Két - két karót szúrtunk le. 10 - es volt a meccs, ötnél térfelcsere. Volt egyes és páros fejező bajnokság, itt stukkolni kellett. A taktika szerint a magasabb fejező a kapuban, a kisebb elől, a stukkoló állásban állt. A meccset az is befolyásolta, ha többszörös stukk után került a labda a kapuba. A vámosi gyerekek akkoriban nagyon szerettek focizni, a szülők elűrték, még az Apám is, pedig több rongylabdát tűzre vetett. Lehet, hogy csak azért, mert azok nem voltak eléggé gömbölyűek. vagy csak azért - ez volt közelebb az igazsághoz - belőlem nem nézte ki a tehetséget... Igaza volt.

A Kiserdősiek

Küzdő utca a falu utolsó utcája – most is -, kifelé Pálfa felé. Akkoriban bányász, iparban dolgozó, esetleg vasutas család fő és tagjai igyekeztek a faluközpont elvárásainak eleget tenni. Munka az üzemből, munka a földeken. Utóbbiakon egyeseknek jött a kocsmázás, másoknak kukorica kapálás, mások behordás.

templomba viszont- kevés kivétellel, beleértve az Apámat is – mindenki ment. Utana persze sokan a szomszédos kocsmában – hogy miért éppen ez az az építészeti divat? – „leimádkozták” a hallottakat. Az ebédre mindenki azért.

A szomszédok

A szomszédokat megbecsültük- már akit, nem mindenkit, de mindenki azonos volt és így hozzánk tartozott... A rossz szomszédok is, beletartoztak a világépbe. Sőt....

Mert egy jó szomszéd – mondta Apám – többet ér, mint egy rossz testvér. „
 () már csak tudta, volt benne része, de azóta viszont többen is
 megtapasztalták a rokonságból!

A két szomszédunk családja két ellentét volt, de mindkettő hangos. Micsoda felhang! Mindkettőt Kerékgyártónak hívták. Rokonság kizárva, én megvoltam velük. Ott, hallótávolságban tanultam meg – jobbról, balról, ízesen – igazán képen káromkodni.

Ez is szerelem, itt a Sajó partján

Nem szégyellem, lehettem, vagy ötlatodikos osztályos, amikor egy szőke kislányba – amúgy igazán komolyan, a tízévesek eltökéltségével beleszerettem. De nem csak úgy átalbotában, hanem nagyon.. Viszonyzatlan szerencsem volt, az akkori osztály bizonyítványok kiosztása után meg is szűnt. Ennek ellenére nekem sokáig H. Mancsi volt a legszebb lány a falubanMár is meghalt szegény!

A Vámosi Kastélyba jártunk általános iskolába, s gondolhatják, itt is kulhatott az első szerelem is.

Ez majdnem szerelem volt, itt a Sajó partján

Új házorvost kapott a falu. Volt egy szőke, vámosi mértékben még nem is életrevaló, vézna, cérnavékony hangú lányuk, a Márta. Idegen volt, s ezén kissé érdekes. Kissé szerelmes lettem belé, ezt csak abból tudom, hogy naponta ötször-hatszor elkerékpároztam a házuk elé, hátha meglátom. Egyszer sikertült is: a szolgálati lakásuk udvarán, a fűvön bikiniben napozott. Egy hétig nem aludtam... Aztán még sokszor utaztunk együtt a buszon, beszélgettünk. Okos lány volt, de sok mindenben nem volt szerencséje. Például az életben.

Kitörés Vámosról I. Mi leszel, ha nagy leszel?

A rengeteg könyv elolvasásának köszönhetően azért jó tanuló voltam, még vámosi szinten a real tárgyakkal is megbirkóztam. Ez a jeles bizonyítvány azért sok jóhiszemű tanáromat megévesztett: azt hitték, ha magyarból rendre ötötre felelek, akkor bizonyára egy rövidebb verset is meg tudok tanulni és főként elszavalni. Tévedtek: emlékezetem szerint kétszer állítottak színpadra - micsoda fellengőzés: egy olajos dobogóra, s mindkétyszer kudarcot vallottam: Először Kovács Jósikával párban, felváltva kellett volna a szülőik előtt előadni egy Petőfi verset, aminek az volt a refrénje: „Muzsika szól, verbuválnak, Alj be?,- vagy gyere? ma sem tudom - öcsém katonának!” Nos az első váltáson túl voltunk, de aztán blokkoltam, semmi sem jutott eszembe, csak az, hogy többek között a szomszéd Feri, ha ilyen helyzetbe került - márpedig gyakran került - bekapta a hüvelykujját és szopogatta. Isten bizony, addig ilyet nem csináltam, most kipróbáltam, de nem sokáig, mert Kovács Józsi ráütött a kezemre, s ezek után a felkészítő tanárunk leparancsolt a világot jelentő deszkáról.

Másodszor - mivel jeles úttörő, sőt a Vámoson híres Szputnyik órs vezetője is voltam - megbíztak, hogy egy április 4-ei ünnepségen lazán, de kellő átéléssel és az egész iskola személynél, azaz úttörőcsapat előtt szavaljam csak el az akkor divatos Fodor József: Piros fejfák c. versét. Én sokáig ellenálltam, próbáltam felhívni a figyelmet egy korábbi fiaskómra, a „belesülésre”, de mivel könyvjutalomra is esélyes voltam, a tanárim nem tárgyalt. Azért már akkor is szorult belém egy kis előrelátás, hiába mondtam el a négy szakaszos verset édesanyám előtt óránként hibátlanul, sőt, már éjszaka is a csattanós rímrel, Szergej, Iván, Nyikolájjal álmodtam, az egészet három példányban leírtam és a ruházatomból kettőt

Apám eredendően is nyakas, de az élettől tanult, bölcs ember volt: szó sem lehet róla Fiam, hogy te valamiféle élhetetlen könyvmoly légy: egy *hagyományoknak szakma kell.*

Amolyan engedett csak, hogy ne olajos, malteres szaki legyek és egyben az *isteneig* se veszítsem, hogy az akkor már tervezett, de még csak épülő 2.sz. szakközépiskolába kerültem Miskolcra, de az úrnak tartott villanyszerelő *tapasztatra.* Voltunk vagy 30-an, természetesen mind fiú. Így utólag nem *tanultam* meg azt a négy évet, bár az elektrotechnika, műszaki rajz és a *matematika* felsőbb régiói néha még most is kísértenek rémálmodokban. A *felkészülésről,* gipszelésről, „tyűbélhúzásról”, azaz a vezetékelésről most ne *beszéljünk.*

A BAEV volt a patronáló cégünk, a gyakorlati képzés helye. Jól képzett és az *utálaghoz* képest jól meg is fizetett brigádokban dolgoztunk. Emlékszem: a *szakmai* sovinizmus szellemében először is meg kell tanulnunk az építőipar *más szakmájához* való - kissé gunyoros - viszonyulásunkat. A kőművesekről *tanult* a monódoka: „*egy kis cement, egy kis més, kőművesnek nem kell ész!*” Vagy: „*lakatos, lakatos, füle, farka olajos!*”

Nincs olyan városrész Miskolcon, ahol ne fordultunk volna meg. A *Papírgyár* előtti Felső-Majláth lakótelepet építették, szép, magas, 10 emeletes *panelházak* nőttek sorban, - a testvéreinktől rendelt és Felsőszolcán működő *Itárgyár* ontotta a paneleket - szakmailag is csupa szép kihívás állt az *építőipar* előtt. Még csak tanulók voltunk, de a brigádvezetőnk kipróbált: az *50 kilós* gipszes zsákkal fel a tizedikre, egyik kézben az akkori favorizált *MM-falvezeték* 20 méteres kötegben, a másikban a spakli, fandli.

Az így ment hónapokon át.

Érettségi után - mivel hál' Istennek nem vettek fel Műszaki Egyetemre - ki *nem találják:* BAEV-es lettem, 7 Ft/órában. Csak egy dolgot kértem: *házgyári* lakást nem kívánok villanyt szerelni. Így aztán protekcióval *kerülhettem* Ózdra, 8 ágyas szobájú munkásszállásra, ahol *megtapasztaltam:* van ám még ettől lejjebb is: a kábelárok ásás, kábel *fektetés.*

Minden ember élete a véletleneken múlik. Ha nem lett volna Horpácsinó Róza a középiskolai tanárom és ha nem járhattam volna minden héten be a Horpácsinó "kúriába", a Nemzetőr út 17-be, akkor belőlem biztos nem lett volna doktor, de még ilyen rendetlen ember sem, ami most vagyok. Meg Osziból sem, az osztálytársamtól, a matek zseniből, az impresszionistákat és az egzisztencialista filozófusokat kedvelőből, nem lesz mérnök, aki egy buta balesetben harmincas éveiben egy teherautó kerekai alatt végezze. Róza tanárnőnk egyfajta "alföldi szépség", volt, magabiztos, célra törő - talán még most az.

N. Zoli osztálytársamnak mondta, akinek majd kiesett a szeme, amikor elment a padunk mellé:

„Zoli! Ne bámulja a lábamat, tudom, hogy jó lábam van! Egyébként ez a látvány még nem is gyerekeknek való!..”

Sanyi kiváló irodalmár, kevésbé ismert újságíró, de pocsek tanár - ahogy mondogatta: „gyermek megörző” volt, mert ugyanis mindenholnan elkésett, Talán a saját esküvőjéről, a gyermekei születéséről is, de erről nincsenek hiteles adataim. / Persze: mert éjszaka élt, alkotott, kávézott - bögréstől - snappal aludt - persze, ha hagyták volna...

Én abban a házban - Sanyi jóvoltából - többet tanultam az életről, irodalomról, emberségről, politikáról, mint hat másik húsz év alatt. Eredetben olvashattam Kassák Lajos, Kabdebó Lóránt, Gion Nándor, a miskolci befutott költők stb. - és most ne sértődjenek meg az élő, vagy holt kortársai - leveleit, olyan könyveket, amelyek mások kirakatban sem láthatnak. Róza pedig arra tanított meg, hogy van élet Vámoson és Besenyőn k túl is, s végül így kerültem a krétakörön kívül.

Emlékére álljon itt ez a cikkem, amely már egyébké kiadványban megjelent:

Azonnál megváltozhatatlan tény szerint 58 éves korában, 1997. április 11-én, a Költészet Napján meghalt Horpács Sándor író, újságíró. Nyugodjon békében! Isten veled, Sanyi!

Én csak azoknak mondom, akik nem ismerték, mert ilyenek is lehetnek - remélem nagyon, hogy Horpács Sándor Borsod-Abaúj-Zemplén megyének, de az egész észak régióinak különösképpen meghatározó egyénisége volt, akinek kapott ugyanakkor mindenképpen meghatározó egyénisége volt, akinek megadta „elkésési szokásai”, a megbízhatatlanságában is sziklaszilárdan volt és átélte nézetei, az embersége és utánozhatatlan, „demokratikusan sokas” stílusa gondoskodott az un. „Horpácsijelenség” kialakulásáról.

Kedves Sanyi! Az életpályád megírására most még nincs hangulatom, az irodalomtörténeti tények felvázolására idő és jókét dokumentumok kellenek. Én, aki kamaszfejjel, úgy 15-16 évesen ismertelek meg, laktam és csak un. alberletben éltem a „cellában”, ihattam veled bögrézám a méregerős kávédat, szívhattam a napi három doboz Szimfoniád stábjaid, olvashattam az egész létező magyarságot átfogó, de német, francia, indonéz és trinidadi /meg az Isten tudja még kiknek írtál! / levelezéseid, most mégis egyetlen napodra /estére? / emlékezem.

Valamikor 1970. januárjában, az esti órákban, a Miskolc, Nemzetőr út 17-ben a sokadik közös saktpartinkhoz ültünk le. Ha jól emlékszem, Téged akkor rúgtak ki sorozatos elkésések miatt - nem ez volt az első és utolsó hasonló intézmény - a görömbölyi iskolából, az általatd fanyarul emlegetett „gyermek megörzőből”, én pedig valahol a DIGÉP-ben húzhatam a kábel, mint villanyszerelő. Fáradtak és reménytelenek voltunk. Felraktuk a figurákat, nekem adtak a kezdés jogát és Karinthy szellemében gondoltam, hogy „Ön döf!” Ez valóban bikaviadal volt, hajnal 1/2 6 óráig tartott, s ha jól emlékszem az eredmény olyan 19,5 - 18,5 lehetett a javamra. / Az első partit - talán koromnál fogva - mindig én nyertem, s ez volt a döntő!!

Közben beszélgettünk! Nem dicsekvés és álszenteskedés miatt mondom, de megcsesztalt sohasem ittunk, - csak kávé, de azt literszáma! - s általatd mekedotaként mesélt történetcskékből a számomra is kinyílt világ. Én akkor még az „összejteimből” eredően lázadó vadkommunista voltam, Te pedig a nevedre is rászolgálva - ugye Mikszáth Kálmán bácsi is Horpács községben érezte magát a legjobban! - a tanult, kicsit megkeseredett demokrata, a nagyvilági magyar és az igazi humanista.

Elyőtt a hajnal! A bábukat összesöpörtük, mert Neked még meg kellett írnod az aznapi, talán a **Tiszatáj**, talán a **Napjaink** főurai által megrendelt könyvrecenziódat, én pedig két Kassák Lajos által hozzád írott levéllel - a reggeli újabb kábelgödör ásás reményében - fél órára az ágyba bújhattam. / Vájon hol vannak, megvannak- e ezek a valódi irodalomtörténeti értékeket képviselő levelek?! / Tudom, aznap megint elkéstél az új iskolából, s megindítottát ellened a sorrendben huszonegyedik fegyelmet, én pedig a kábelárok kiasási norma nem teljesítése miatt fizettem a brigád aznapi sörfogyasztását. Hazaérve az este azért újra leültünk a sakkasztalhoz, s megint csak 23-22 lett a végeredmény. Akkor még neked is eljött a hajnal... Ez íródott Kazincbarcikán, 1997. április 19. napján

Futás a franciák után

Középiskolás koromban beleszerettem a franciákba, illetve a francia irodalomba, mert olvastam Paul Verlain **Őszi dalát** és nyomban beiratkoztam az TIT francia nyelviskolájába Miskolcon.

A sziréndal- leírom, hogy mindenki megtanulja - **így hangzik magyarul:**

Ősz húrja zsong, / jajong, busong / a tájon / s ont monoton / bút konokon / és fájón. // S én csüggeteg, / halvány beteg, / míg éjféli / kong, csak sirok, / s elém sok / tűnt kéj kél. / Oh, múlni már / ősz! hullni már / eresszél! / Mint holt avart, / mit felkavart / a rossz szél...

Sígy mondják franciául- már akik tudnak :

Les sanglots longs / Des violons / De l'automne / Blessent mon coeur / D'une langueur / Monotone. // Tout suffoquant / Et blême, quand / Sonne l'heure, / Je me souviens / Des jours anciens / Et je pleure // Et je m'en vais / Au vent mauvais / Qui m'emporte / Deçà, delà, / Pareil à la / Feuille morte.

Ugye, mennyivel jobb a magyar fordítás !!!

Szerelmes voltam a francia költőkbe, a francia nyelvbe de akkor még nem tudtam, milyen nehéz is megtanulni franciául. A nyelvtanáromon kívül,- aki igazi műszíj volt, egy akár gaszgonyi úriember is lehetett volna - magyar volt szegény - ,de rajta kívül egész Miskolcon egy darab francia, vagy legalább elszázi, vagy akár francia afrikai gyarmati néger nem volt a környéken. Hogy lehet így Napóleon nyelvét megtanulni ??? Egyébként is korzikai volt... olaszul, meg a csak **dolce viát** szerettem... volna.

Este fél héttől fél kilencig tartott az óra ,a buszom meg nem volt csak éjfél felé. Ezért Besenyőig mentem a 9-essel, utána gyalog 5 kilométer Vámosig- minden héten kétszer.

Nem ám gyalog-, futottam, de csak 20 perc volt az egész. Ezen az országúton már minden fa, bokor az ismerősöm lett. Útközben a francia szavakat magoltam. A sors fintora, -kitalálták? - sosem tanultam meg franciául.

Ittam erről egy az **epigont** is : ide rajzolom:

Mindenhol a rothadás, az elmúlás illata leng, kereng,

holvong e tájon,

s ont bút, konokul, beletörődést,

a ma még csak nem is fájón,

a "muszáj élni" elv alapján mindketten,

Itten és En, csak a torz eget festjük

Fejünk felé, de még

Péged éltet, Engem

megcsal e csalfa vak remény és

végül elemészt.

Kis vámosi töredékek - a hatvanas évekből

ALÓGER..

Valószínűleg szombat délután lehetett, mert akkoriban vasárnap már mindenki szétszéledt, s nem is egy lehetett bandát összetartani: volt aki moziba ment - csak vasárnap volt előadás -, de volt akinek meg a templomba kellett mennie, vecsemyére. **Elemér** volt a fő szervező, átment a **Sz. Zolihoz**, aki átfűtöztetett nekem, én szóltam a **Pistának**, meg a **Ferinek**, ők aztán végigjárták az egész Kiserdőt.

Nyár volt, meleg volt.

Vámoson, a Sajó mellékágában csak két jó fürdőhely volt, egyik lent a Kiserdő végén, a holt ág egyik kiöblösödött részében - mit mondjak, kb fél méter mély, iszapos pocsolya,, láttunk benne a békákon kívül ám három alklot is . Még két lány sem fért el egymás mellett a csapkodásban- hát még mi, fiúk, - s volt ugye a **LÓGER**. A **LÓGER** régebben lóuszátó volt, a Forrás utcából nyíltott, s ha bővizű volt a nyár, s akár öt métert is lehetett benne egyfolytában úszni. /Később működött ott egy pálinkafőzde is, de akkoriban csak egy nagy füves tér volt előtte, semmi búz, csak a fűz./

Őszejöhettünk, vagy tízen-tizenöten, nemcsak a kiserdősiek, hanem a Pap- utcaik is, na aztán ne mondjam meg, hogy honnan, de előkerültek a többiek, így , a minden lében kanál **Kötyi** is. Először csak normálisan beszélgettünk, verekedtünk.

Kezdett esteledni, langyosodott a víz is.

A tulpartról a keskeny fahídon elindultak a háztájt kapálók, mindenkinek ott volt a batyujában vagy vászon-szütyőjében a kivágott fattyú kukoricacsomó. Jó lesz az még a tyúkoknak, malacoknak..... Messzire nem voltak, láttuk is őket, a reformátusok a "jó estét, Isten áldásával!" mi csak az általános érvényű "dicsértessékekkel" hívtuk fel figyelmüket, ugyanakkor tereltük is jó irányba a másnapi - az esetleges szüleinkkel való beszélgetésük - irányát.

Ha már négy- öt magyar fiú összehajol, oda előbb-utóbb lányok is csatlakoznak. Megjött Evi a Sajó útról, Bözsi, Marcsa, innen- onnan, majd még vagy három lány is a Forrásról./ Azért az Éva volt a legjobb..., már ezén sem emlékszem a többi nevére.

Pista kezdte a fürdözést, Zoli már szolidaritásból is vele úszott - ez utóbbi furcsa ember volt, karizmatikus, halk szavú, én szerettem .

Laci hatalmasat fejezett, Cs. Józsi pedig direkt ráugrott. Mindketten vérző homlokkal jöttek ki, a bunyót a parton folytatták. Egy darabig el voltak, aztán csak azt figyelhették, hogy N. Imre - osztálytársam, már meghalt szegény - egy siklóval a kezében ijesztgeti a lányokat.

Ó valahonnan a Kis-utca felől keveredhetett hozzánk. Ez a marháskodás így ment kb, este 9-ig. Senkit sem keresett senki, minden szülő tudta, hogy nem veszünk el, nem vagyunk rossz helyen, s időre , helyre és tétre hazamegyünk.

Tudják ekkor még senki sem gondolt semmi rosszra , bárszonyosan folyt az idő, mindaddig, amíg egyik percről a másikra be nem borult az ég.

Besenyő felől nagyon hamar eljött a vihar, pedig korábban vámosiak csak Szikszó felől jövőktől féltek .Emlékszem, pár percet úszhattam az iszapos vízben, kijöttem az akkor divatos fecskémbe, ráültem a fűre, amikor lecsapott mellém a villám a fűzbe, mármint a 2 méterre álló fűzfába, ami aztán azonnal ki is gyulladt.

Mózes nem lepődhetett meg jobban, mint én , s persze ijedségemben azonnal sírva is fakadtam, mert ebben a korban egyébként is hajlamos voltam a nyivákolásra.

Pár percen belül szinte lángolt Sajó. A folyót, a vizet több villámcsapás is érte, lila-kék, ibolya fények cikáztak az akkor már habzó patak felszínén. Borzadva láttuk, Szuhai meg ordibálta is , hogy ott a vízben még kapálózik két Papp-utcai fiú , - hogy kik voltak, a nevükre már nem emlékszem. A LÓGER azért LÓGER, hogy megszolgálja a nevét. Az a két srác ugyan kiúszott a partra, de öt percen belül ez a patak megáradt, két métert hirtelen megemelkedett, s elöntött három, a közelben, de már fent a parton álló házat is, istállóival együtt. Húsz ember maradt hajléktalan.

...a pulóverem, Elemérnek a szandálja, Kötyinek a törülközője -
...a mamája kedvence volt, nekije még ez is volt - a J. nak pedig a
...bánya.

...a Lógerban. Két nap múlva - süttött ám a
...a J. Zolit meg a "Fischert" : van
...a Lógerban fürdeni este ?! Mit ad Isten: volt már fene új
...is.

Nyári munka, tsz munka

Miért kellene elhallgatni, hogy a hasonló kóriák mi mindannyian a helyi tsz-be jártunk nyaranta, legalább két hónapot. Ekkor kerestük meg az iskolai betétköltséghez szükséges ruhanemű, tankönyv árát. Reggel héttől este ötig dolgoztunk, - egy óra ebédidő - kapáltunk, gyümölcsöt szedtünk, locsoltunk, autót azállítottunk. Fiúk, lányok, vegyesen, együtt és ma már hihetetlen - nagyon sokáig. Próbált volna valaki szemtelenkedni egy lánnal, az apja, a nagybátyja, a szomszédja rögtön letöri a derekát, de nem is maradhat meg a természetben a faluban. Mindennek és mindenkinek sora volt akkor : a kukoricakapálásnak, a bálozásnak, és az udvarlásnak is.

Igy aztán Varró bácsi brigádjában hozzákezdünk a körtefák alja megkapálásának. Akkor voltak meleg nyarak, - hideg telek is, hóval - de a nap azért nem késlekedett a delelővel. Varró bácsi - felnézve az égbe - percnyi pontossággal - lopva a zseborájára rápillantva persze - kimondta a már rég várt három szót, így: **"Emberek! Dél van!"** / volt kis tájszólása ! /

Itt féle ételt, italt elfogyasztottam már, de sohasem esett olyan jól a vadludhúskonzerv, a cikória fekete kávé és az a két *zsírosdeszka*, amit ott az árok menti akácfa tövében fogyasztottam el és nem aludtam olyan mélyen, álmatlanul, mint ott, az alatt a tíz perc alatt, addig, még Varró Bácsi, - éppolyan csak halkán mondta- **" Emberek! Készüljenek! "** szavai ki nem zárták minden nem létező álmomat.

Igen, talán ekkor lettünk igazán emberek, mert így szólítottak EMBEREK !

Munka, munka - háztáji munka

Nyár:

A tsz-be lépés előtt három holdja volt az apámnak: szétszórva a vámosi határban, öt-hat kilométernyire egymástól. Hál' Istennek, nekem nem kellett kapálnom, aratnom sem ott.

De a tsz-háztájiiban igen, meg a bérelt földeken. Erre is lehetőség volt, hogy az Urísten megátkozta volna legalább akkor a kapákat, kaszásokat, meg a bérbeadókát is, a Tsz-t...

Kamasz voltam, 12-14 éves, amikor hajnali háromkor keltettek, négyre már a házatábla szélén voltunk, én a markot szedtem- meztőláb. Négy holdat arattunk le egy hét alatt, apám , meg Bódi bácsi volt a kaszás, a hügom, meg még vagy négyen a másik családból a kévét rakták, gereblyéztek. Delben-Anyám hozta ki vagy három kilométerre-ebéd, 8 óráig folytatás. Mire hazaértünk, lassan újra kelni kellett. „Jancsi! Kelj fel!

Ősz:

Létörtük azt a nyamvadt kukoricást is kézzel, már deres volt a csöve, csomókba raktuk, tehenes fogattal hazavittük. De ott maradt a **góré**, November lehetett, Anyám reggel négykor keltett : Jancsi, Apád már befogott, öltözz!

Öt óra volt mire kiértünk a fagyos utakon, pusztá kézzel felpakoltunk a szekérre vagy tíz kévét, majd irány – tehenes fogattal – haza.

Fél hétre le is pakoltunk, egy kis arc-és kézmosás a lavóról, majd irány a hetes busz. Középiskolába jártam, de enélkül is sokat késtem.

Osztálytársaim ezzel cukkoltak: „ Megint te toltad a buszt? „ Egyébként még erre is volt példa....

Tél:

Minden parasztházban volt istálló, ez volt nálunk a legnyugodtabb hely: csak a tehének változtak, Rózsi, Mancsi, mindketten jól tejelők. Volt benne egy ácsolt nyughely, csakúgy szalmából, lópokróccal. Apám szerint az ő gyerekkorában az Atyus – azaz nagyapám – még egy cserzett medvebőrt húzott magára takarónak., nem ezt. Ama dicső erdélyi örökségből, amiből én nem sokat láttam...

Délutánonként szerettem ezen az istállóí ágyon fekvüdni, talán kicsit elbújni. Meleg volt, az ágy fölött egy harmincszor negyvenes ablak, s lehetett olvasni. A tehének hálások voltak, mert néhány kukorica görét is tettem a jászolba.

Sok telet megéltem már, de valahogy sehol sem olyan ropogós a hó, sehol sem volt olyan szikrázóan és jólesően hideg a tél, mint Vámoson.

Sehol és sohasem látok már fekete-tarka nagykendőkben, kucsmákban, siltes sapkákban a jeges úton csúszkáló, didergő, de mégis a szemben jövőre legalább egy pillanatig rámosolygó embereket.

Tavas:

A márciusi hóolvadásokra emlékszem, amikor patakokban folyt az utcákon a hólé. A Kiserőben a kitépt füzetlapokból hajókat gyűrtünk, én képes voltam irányítani egyet-egyét a Kiserdőn a Gazdaéktól Kónyaéig.

Aztán jöttek a kislibák, kiscsirkék. A kezdetekben a családban én voltam a nagyobb és értelmileg megfelelő a kislibákra való vigyázásra. Meg a csalán, a libatop, a lóhere, pitypang és egyéb libacsemege szedésére. Rohadtul csípett az a friss, zsenge, árokparti csalán. Annak még annak is volt ereje, kesztyű meg nem volt. Talán ezért nem lettünk semmire sem allergiások. A tyúkszar, a csiga és a giliszta is hozzájárulhatott ehhez, amit – ha nem figyelték ránk, de hát mikor is figyelhettek volna – néha csak le-lenyeltünk.

Ültess fát...

Hesenyő határában épült meg zöldmezős beruházásban a Borsodi Értelőkészítőmű. Mégis Sajókeresztúron emlegetik. Allítólag az ide szállított ukrainai krivj-rogi szemetet, a vasérchulladékot kellett itt felszítani az LKM részére- de most már mindkét gyár csak montstrum, partiténét. Ambár már akkor is volt környezetvédelem, a környéket tisztítani kellett, erre kerestek alkalmi munkásokat. Az eredmény még most látszik a Szirmabesenyő-Sajókeresztúr közti 26-os úton, az a szép csallitos.

Edeapám is megtudta, hogy a véderdő telepítésén pénz lehet keresni, s nem keveset. Erdőtelepítőket toboroztak, s ő jelentkezett, pedig akkor már a HAEV-nél dolgozott, gépkezelőként, darus volt.

En ugye szakközepes voltam. Sebaj, elvállalta: kivett egy hét szabadságot, engem kikért az iskolából, mert ugye, beteg lett húgom, vagy a tehén, - erre már nem emlékszem, - s jártunk fát ültetni a BÉM-hez. A csemetéket csak reggel 6 és fél hét óra között lehetett átvenni, kötegelve, felcímkezőve, egy halálító nem kaphatott többet 50 csemeténél, a sikta vége délután hatig tartott, akkor jött a számláló, átvévo erdész. Minden gödörnek 40X40x60-csnek kellett lenni, de egy fa beültetésének az ára viszont 40 Ft volt. Fizetés átvétel után, kp. Úristen, micsoda pénz volt ez akkor, amikor az Apám 1.200 Ft-ot keresett havonta.

Ha mi magyarok híresek vagyunk valamiről, az elsősorban az utánozhatatlan de buta munkamorálunk. Tapasztaltam, idehaza, külföldön is. Bármilyen – hosszú távra megélhetést adó - munkanormát képesek vagyunk lerontani, csak hogy pillanatnyilag sokat markolhassunk. Én még életemben nem láttam embert ásóval úgy gödröket csinálni, mint az én Apámat, aki szinte elancolt, forgott . steppelt a gödrök, a csemeték, a gyökerek között, s közben engem sem hagyott békén, mert nekem is taposnom, lapátolnom kellett azt a rohadt ásóvasat. Belegondolok: mostanában egy nyamvadt tuja elültetése a kertemben majdnem egy óra. Akkoriban 4 fát ültetünk el óránként, vízzel belocsolva, az 12 óra alatt 50 fa, egy hét alatt 250 fa. Na, kedves Zöldek, ki volt és maradt - érdekes, semmiféle kiültetéssel eddig nem kínáltak meg - az igazi környezetvédő?

Ültess fát! Hogyha mást nem. izmot ad!

El nem küldött sírkoszorúk, meg nem tisztelt sírok - hetvenes évek

Édesanyám 48 éves korában meghalt. Én Edelenyben dolgoztam, vagy Apám, vagy talán más telefonált. Persze, rohantam haza, az Anyán ott feküdt kiterítve a lakás első, hidegpadrós szobájában, egy pokrócon, lent a kővön. Alig volt negyven kiló, megette a rák. Megesóoltam a már kihült, átfagyott homlokát, a betegség leszívta, a januári hideg szinte megfagyasztotta. Virrasztásra nem emlékszem...

Aztán másnap a koporsóban kivitük az udvarra, majd jött a gyászfogat, gyászhuszárokkal, - ekkor még így volt - kivitük a vámosi temetőbe. A szomszédok, rokonok ásták meg a sírját - én később viszonztam ezt a segítséget - a pap is volt, koszorúk is voltak. De sem a halálos ágyán, de még a temetésén sem jelent egyetlen testvére, leszármazója sem, koszorút nem küldtek... Ha jogi segítségre volt szükségük, akkor második, harmadik leszármazóig tudták, hogy rokonok vagyunk, felkerestek.

A halál az ünnepnapokon jön - korhatár nélkül

Meghalt már az Apám is, pedig akkor még talán nem is kellett volna. Nem a kora, nem hosszas betegsége vitte a sírba, inkább a balszerencsés virtusa... Már 74 éves volt amikor Sajósenyéről - akkor még nyáron, az olvadó aszfalton - két biciklivel akart Sajóvámosra menni: egyiken ült, a másikat maga mellett kormányozta. Jól ment ez így nekünk is, úgy a húszas-harmincas évünkig. Néha buktunk, néha tört mindkettő.

De aztán nála, éppen a senyei temető előtt - ha elmegyek előtte, most is keresztet vetek - összeakadt a két bicaj, s az Apám a földre esett, a fejét beverte. Sokat járok erre: úgy tekintek erre a helyre, mint egy nem létező lövészárk pontjára: ITT ESETT EL AZ APÁM.

Már akkor folyt a filéből a vér, csordogált belőle utána is, de nem szólt senkinek. Eljött az ősz, eljött a tél. A vér folydogált, néha a párnán is nyomot hagyott., s Luca napján előntötte az agyat. Karácsony első napján az Apám meghalt. /Az Apósom is karácsonykor halt meg, a húgom meg Húsvétkor. Hiába, ha egyszer ünnep van, - valakinek! - hát ünnepelni kell..... Nekem ez jutott. /

Az Apámat 1996. december végén egy kellenél hosszabbra nyúlt görögkatolikus szertartás keretében tettük a sírba, az anyám mellé: mínusz 27 fok hideg volt, olyan, hogy amikor a koporsóban - akkor talán először - megfogtam a kezét, az ujjam majdnem ráfagyott az övére.

A vámosi pincék

Sajóvamos nem borvidék, az ott termett savanyú löre vendégiasztó. Kevés borpincéje, inkább zöldszékes verme volt a falunak. Mostanában épülnek prэшázak, pincéket is fűnek, engem nem nagyon vonzanak. Bár lettek volna pincék régen, de nem voltak.

Egy pincét viszont meglátogattam, amely aztán igazán nem volt az, csak egy verem, felette rózsából készült tető, benne kétméteres luk. Az apám mutatta meg: itt bujdosott Jakab János bácsival együtt a front alatt és utána a malenkij robot után megszököve két hétig. Még a malacok is megfágytak volna benne Nagymamám és az atyus, meg Józsi bátyám vitt ki nekik alkonyat után egy batyut: néha számiskát, tejet, túrót, kenyeret. Vízet nem kellett, mert a közelben volt egy csordakút, abból még én húztam fel a kötéllel és vittem kannákban a tsz dolgozóknak csodás ízű vizet. Ehhez ők is odalopózhattak. Nem tudom, meg van-e még.

A vámosi vizek, kutak

Ha már a kutakról – a vízről – van szó, hadd emlékezzek meg a kiserdői gémes kútról is, amelynek gémje még most is látható a pálfalusi útról. / Bocs: mi így monduk: nem Pálfalva, hanem Pálfala. / ez is csordakút volt, a vize kiváló – monduk akkor. Amikor eladtuk a kiserdesi lakásunkat, csináltattam egy vízvizsgálatot: kimutatták, a kútvízünkben volt arzén, sok-sok, vas, nitrát, jó és persze colli is.

Persze, hogy így volt, ott mindenki disznót, tehenet, baromfit tartott a környéken. Talán ez kellett nekünk, így volt rendelve. A mérleghez is hozzá lehet és kell is szokni.... kis adagokban.

II. A besenyők, tót atyafiak és én

Nagyon szerettem Besenyőben lenni. Ott nevelkedtem, ott lettem emberfióka. Még nem igazi ember, de ezen az úton már elindultam.

Iskolás koromban erre a besenyői létre már csak nyaranta volt lehetőségem. Ilyenkor tehenet legeltettem, jártam ki a Király-hegyre, a Hiba – tanyára, át a Túl-a-vízre, ladikoltam a Sajón, horgásztam az áradások hozta tavakban.

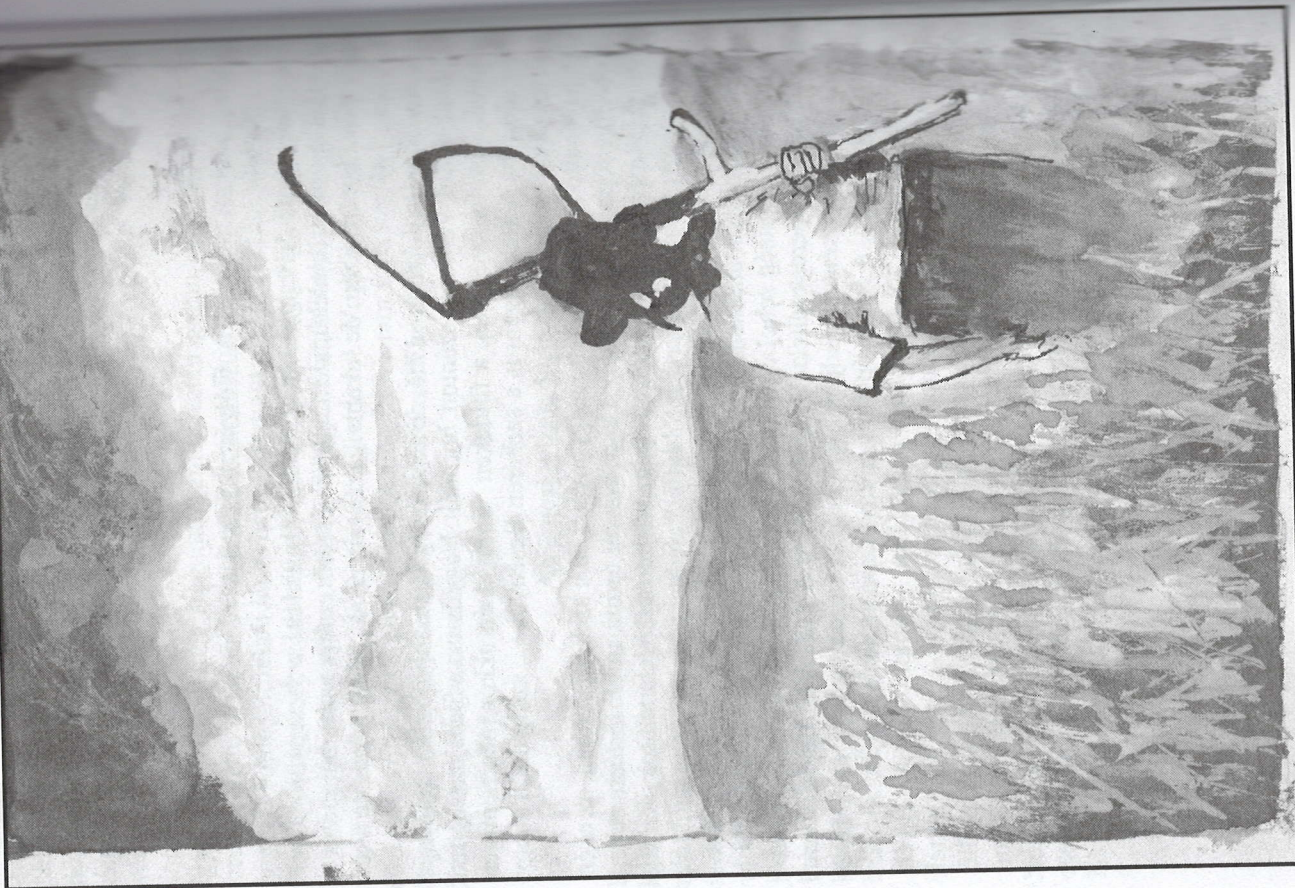
Az egész falu vigyázott ránk, még rám, az idegenre is. Ha megéheztem, megadták, Csikék, Hajdúék, Kubiczkiék, Topáék stb. – saját gyermekük mellett – az én kezembe is nyomtak egy megkent kenyeret. Nyomon követtek. Soha el nem veszünk, s emiatt már számomra ők sem tudnak elveszni.

A Gólyás nagypapa

Mint sokan gondolják így a nagyszülőkről, az én, a besenyői Gólyás nagypapám is áldott emlékű, de nagytermészetű ember volt: bolondult a lovakért és a borért. Szép, de inkább igás lovai voltak, jobban szerette őket, mint a fiait.

Egyeser – őszbe hajlott már az idő, de a Sajó még vígan folydogált – Nagypapa a két lóval nálunk Vámoson szántott, boronált. Nagymama a főzésben segített anyámnak. Estefelé végeztek a földeken s mivel én akkor még nemigen jártam iskolába, vittek engem is a szekéren Besenyőbe „szolgálni”, ahogy hívták ezt akkor az unokázást.

Nagypapa a hajtó helyen, mellette Nagymamám, én a szekérekben, az ekén és boronán, a lópokrócok alattam. Hogy miként és mi, miért történt, utólag sem lehetett kideríteni – talán a forralt, paprikás boroska lehetett sok – lényeg az, hogy a Sajó parton, az egyetlen földúton haladva, nem messze a ladiktól, már közel a gázlóhoz – máskor is erre jártunk, a hídon át kitérő lett volna – nem ébredtem, hogy a szekér felborult, Nagymama sikítozik a boronák és a szekér rajtam. Segítség sehol....Némán feküdtem, moccani sem mertem. Halottnak hittek és percek teltek el, mire kibontottak a vasak alól, s, talán már azt fontolgatták, miként szaladjanak világga az apám haragja elől. Hála Istennek megúsztam, a fejem éppen négy boronafog közé szorult, az eke súlyát a lópokrócok – jól be voltam bugyolálva – tompították. Az egyéb horzsolások miatt az őszi szünet – érthető okokból – még két héttel meghosszabbodott és Nagypapám vasárnaponként szorosan maga mellé ültetett a templomban, a nagymamám pedig minden héten sütött mákos kalácsot. Egy darabig senkinek sem beszélünk róla, de azért nagypapa sokáig vitakargatta azt a csikarásnyomot, amit a jajveszékelés közben a nagymama ejtett az arcán.

...tudomásom szerint – nem éltek zsidók. Besenyőben igen.

...anyám mesélte egyszer, továbbadom:

...igen vérszegény és erre az életre még nem egészen felkészített voltam, s anyámnak elfogyott a teje, Vámoson a Kerekgyártó úton néhai áldassék a neve – csecsen osztottam a Feri nevű fiával. Ez az anyám jó volt. Feri talán négy éves korig is szopott, erős fiú vált belőle, s anyámak féltékeny volt rám: egyszer azt vették észre mikor egyedül hagytak egyen, hogy keményen fojtogat, és már kékültem, mikor kiszedtek a kezei

...kor viszont Besenyőben voltunk – ez is sokszor előfordult, egy azt a bizonyos TABORT megírt zsidó asszony, – ő is akkoriban szülhetett, mint az anyám – talán Grószné, Grószné, vagy Gótné, Veronika vagy Matild ?? – tudom már, hogy emlékezzek rá, – fejt le részemre rendszeresen tejet és adta azt cumisüvegbe.

A cigányok és én

...nőnem nem is éltek cigányok.

...Besenyőben is csak a pászica szélén, a Sajó parton, egy putriban, a Dolfiék. Adolfiék, vezették nevük talán nem is volt – az anyjuk még Hitler idején szedte el az elsőszülöttet így, bizva abban, hátha őket emiatt nem viszik ki a szomszédokba. Tényleg nem vitték. / Sokáig maguk is azt terjesztették: maga a Dolfi a keresztapja ! / A Dolfi ezt a szerencsét nemigen hálálta meg, hanem a keresztapja szerint balhész cigány volt, különösen sátoros ünnepeken rúgott a kezemet fogadott, óbégatott és utána kergette a családját.

...nőnem az édesanyámnak volt egy boldvai – a Morgóban laktak, így hívták a környéken is cigánytelepeket – Veron cigányasszony ismerőse, ő volt a korszakot kuncsaftja.

...nőnem milyen üzletfele lehet egy szegély magyar asszonynak, aki a napi megvétel is nehezen hozta össze a családjának. Mégis lehetett. mert néha megdöglött nálunk is egy-egy tyúk, liba, kacsa. – általában azért, mert valaki – néha talán én is – fejbe dobta. Az Anyám nem földelte, vagy éppen el nyomban, mint kellett volna: üzent a Veronnak Boldvára, mert kint volt egy ilyen kontraktus., illetve mit is mondok... csak egymásra néztünk és tudták, mit lehet és mit kell tenni.

A Veron – aki tisztességben nevelte 8 rajkóját – jött is rögtön, vagy küldött valakit a tetemért. Diszkrétén.

Cserébe minden tavasszal hozta, vagy küldte azt három darab szakajót és a két fűzfából készült kotlós keltető kosarat.

Emlékszem: mi, gyerekek, ennek a Veronnak, amikor megjött, mindig Dicsértessék"-et köszöntünk, ő pedig „Mindörökké!”-vel fogadta is.

A lovak, a Sajó és én

Mint említettem, Besenyőben - közel a repülőtérhez - jól funkcionáló homokbánya működött, ahol a Sajó medréből kitermelt homokot - kiépített síneken - ló vontatta csillékkal szállították a depókba. A vezetőjére is emlékszem: Blitzer Úrnak hívták.

Emberséges zsidó volt, - remélem utódai sem szégyellik származását - megjárta auschwitz poklát is.

A lovaknak megvolt a külön istállója, lovaszok is, de azért ők sem ismerték a Sajót.

A lovakat pedig fürdetni kellett. Tele voltak porral, homokkal.

Mi, alsóbesenyei fiúk ismertük a Sajót, annak örvényeit, gázlóit, mert annak partján legeltettük a teheneket, naponta úsztunk benne. Valahogy - hogy ki intézte el, nem tudom, de én Lajos bátyámról tiplek - felügyelettel, egyenruhás volt - ránk bízták a lovak fürdetését is. Így aztán minden este felmentünk a bányatelepre, ráültünk a kiválasztott igasló hátára - túrték - és le a Sajóra, az úsztatóra, a ladik mellé. Kétszer - háromszor oda-vissza a túlpartig, majd jött a csutakolás- szalmával, ronggyal. Aztán vissza az istállóig. A lovak a barátaim.

Ugrás a hídról

A Besenyőt Várossal most összekötő kőhíd megépítése előtt egy fából készült híd szelte át a folyót. Ez volt az egyetlen híd a két település között. Ezen fahíd romjai még mindig látszanak.

A besenyői fiatalok gyakran próbálták bátorságukat fahídról való ugrásokkal. Márpedig, ahogy

lenni szokott, ennek a bátorságpróbának voltak áldoztai, még az én gyerekkoromban is. Az egyik tizenéves eltesztelte az ugrást, és egy úszó fárönkbe csapódott, egy másik pedig az egyetlen kiálló szikladarabra.

Én magam másként jártam, a Sajó egyik veszélyes örvényébe kerültem - de ennek történetét egy másik oldalon mesélem el.

Az első szerelem a Sajó partján

Az első fizikai veszélyeken túlmutat a lelki veszély, amikor az ember lelki életébe esik.

Besenyőben az '50-es évek végén, a '60-as évek elején valamiféle falusi házban, ahol többször királykisasszonyt alakított egy lány, vagy Barci Marika? nevű csodaszép kislány. Ott Alsóbesenyőben, a templom mellett laktak. Fekete/ szőke / hosszú haja és csodaszép barna, szeme volt. Egyszer láttam csak, de számtalanszor ábrándoztam róla. Egy kék szemű volt. Még most sem felejtettem el - de ezt a családom körében nem kell beszélni.

Csak úgy mondom, - most már mindegy - attól kezdve elkezdtem ábrándozni, hogy azzal majd én megmentem a lányt a sárkányoktól. /Vajh, sikerült-e valakinek? /

A második szerelem, vagy afféle

Azért voltak nekem Besenyőben rendes rokonaim is, s vannak most is - egyre kevesebben, mert miért is ismernének meg! -, akik még most is beszélő viszonyban vannak velem. Fogynak ugyan, de tudom, a besenyőiek között, ráérti fajta.

A kedves és jobb sorsra érdemes rokonaim egyikének, talán B. Lukácsnak a házijában ismertem meg és szép, de afféle montblanci időjárást kedvelő kislányt, akivel katona koromban leveleket váltottunk.

Egy kaszányába zárt katonának egy kislány levelei a külvilágra nyíló ablakok. Sajnos az ablakai hamar bezárultak, de hát c'est la vie.

Mostanában olvastam egy nevet a helyi újság elmúlás rovatában: csak nem élem, nem ő ment el!

A forradalom lángja és füstje Besenyőben

1956 októberében Besenyőben töltöttem jól megérdemelt egész évi nyaralásom.

Az biztos, hogy Besenyőben nemigen voltak tankok, vagy ruszlik, de az áldott emlékü nagymamám járt be Miskolcra, vitte a tejet, túrót a piacra. A rendőrségi épület előtt viszont majdnem agyonlőtték, a golyók így is a batyujába csapódtak.

Az OSE-ra – sokáig hívtuk így, bár nagymamám szerint csak forradalom volt az, mert lőttek – nem nagyon emlékszem, de arra igen, hogy a nagybátyám – amikor a fél falu legényeivel együtt, teherautón irányt vett az osztrák határ felé, aztán később Torontót célozva meg – megkérdezte a nagymamát, hogy ne vigyen – e ki engem is, mert mások visznek gyerekeket is. Nagymamám laposan ránézett, seccintett egyet és oda dörmögte a boros findza fölött : ezzel a gyerekekkel nekem kell elszámolni a szülőknak, és egy- vagy több csavargóra egyébként sem lehet gyermekeket bízni.

Nemigen volt jó véleménye a legkisebb fiú gyermekéről, - mondjuk, ez fordítva is igaz volt ! – mert állítólag a barátokkal – jó részük szintén disszidált - boroshordót leszárták és vízzel töltötték fel, egy egész üstfázék töltött káposztát vittek el egy lagziból és ő volt az, aki a nagymamám lovairól eladta a hámokat is. Ehhez képest én azért sokat köszönhetek neki - a nagymamának küldött csomagjaiból került hozzám Vámos akkor még egyetlen tranzistoros rádiója és egy híres magyar színésszel küldött nekem 20 dollárt is még a szegedi egyetemi éveim alatt – náluk vendégeskedett felségével Torontóban - amelyet ugyan forintban kaptam meg, de így legalább együtt kávézhattam a Kőszívű ember fia nevezetes Palvicz órnagyával.

Emellett rokonságom tagjai jól elváltak nála – vendégségben - hetekig, amikor jobb sorsuk arra vetette őket...Engem is hívott ám – állítólag – de nem egészen komolyan...

Mindig volt bennem iránta egy kettős érzés- s távoli vér szava kényszerített, hogy belegondoljak életébe. Jó, új hazát talált, talán gazdagabb is volt, mint mi. De elszakadtak azok a gyökerek, amik viszont belőlünk itthon folyton szívták ugyan a vért, de keringették is a hazai valóságot, a tényleges, nem „magyar házas” életet. Ő ezt nem érezhette 56 után sem- hiába volt dollárpénztárcája - és persze, hogy nem érzi most sem....Sajnálom.....

A forradalom utóélete Besenyőben

A disszidált nagybátyám egy pesti lányt vett feleségül ott kint Torontóban, akinek az öccse, Jóska – a családjával - úgy a hatvanas évek elején meglátogatott minket Besenyőben. Közöttünk lehetett, vagy öt év a korkülönbség.

Jóska egyszer magához intett , bementünk a csürbe, és megmutatott egy rongyokba csavart vasdarabot, Egy pisztoly volt, mondta is : ő forradalmár volt, de a pisztollyal nem lőtt, csak találta. Kérdeztem, kire akart lőni, mondta, a ruszlikra. Mondtam neki, úgy besenyiesen: „ azta-dezazta! , jaj, de jó” de hát azok nincsenek itt, de még németek sem – ezt azért mondtam, mert a moziban a partizánok csak a németekre lőttek -. Nem baj, mondta, eldugja otthon, oda, ahol volt, s ha újra jönnek az oroszok, majd előveszi.

/ Mondjuk már akkor is itt voltak, s maradtak vagy harminc évig. Hall' Istennek , azóta sem felőle, de főként arról nem hallottam, hogy a pisztoly elővételére sor került volna.. /

Ahogy mondani szokás, ezen a reggelen még a Nap is kicsit nagyobb kedvel tüzelt, mint tegnap, az esti bányafelhők már átcsúsztak Szlovákiába. A tornácra a hevenyészett dikón feküdtem, s mint, mindig, a csapatos legyek felköltöztek, amik keményen csipdesték a takaróként használt lópokróc feletti és talán az utolsó álmatlant pantomizáló, csápoló kezeimet, a takaratlan, már akkor is tekintélyes méretű füleimet.

Mocorogtam, aludtam volna, de rövidesen felhangzott a csordás kúrja. A nagyszüleim már mindkét marhát megitták, megfekték, s a Nagyanym a teli dézsával ott téblábolt az istálló küszöbén.

„Haszl! – ez voltam én! – Kelj csak fel, jön a csorda!”

Világéletemben két dolgot utáltam: reggel felkelni, este pedig lefeküdni, de parancs az parancs. Az akkori egyen-fekete klottyatámra gyorsan ráhúztam az IKKA-s csomagból nekem jutott rövidnadrágot, felkaptam egy foltozott rövid ujjú inget, majd irány a kútályú, bele két vödör hideg víz. Mosakodás, csak úgy fröccsöntve, a félliteres bádogból megittam a lungyos tejet, majd a már előre elkészített – két karaj zsíros kenyeret és a csattos üvegben

elkőria kávé tartalmazó – tarisznyát oldalamba véve, kihajtottam a teheneiket az akkor már gyarapodó csordához.

Truman, – ez volt csifneve és kész, de volt Gyabol, (értsd: Diabolo, az Ördög stb. /, Lucas, Paja, Sztalin. stb...mert Besenyőben mindenkinek volt csifneve, lásd feljebb, mint nekem! – az akkor minden kinevezés, választás nélkül is elfogadott csordásunk, aki csak 5 évvel lehetett idősebb, mint én. – persze ügyet sem vetett rám, sem a teheneinkre, – fújta tovább a valakitől megöröklött rézkürtöt, s pattingatott az ostarával. Azt ő maga fonta... Sorjázta is az utcára az állatok és a maganfajta tehénész surnók. Így volt ez rendjén, az eredeti Truman nemcsak amerikai elnöknek volt tekintély, hanem paraszti mivoltában az alteregója is az volt a mi Besenyőnkben. A tehénészkesedés, legeltetés volt a mi szolgálatunk, mert falunak külön csordás fogadása nem is érte volna meg, meg különben is, akkor még sok volt gyermek, unoka, akik – leszámítva azt a néhány, a lucernába tévedt és felfűvódott marhák kálóját – azért összességében jól láttuk el feladatainkat.

Ahogy emlékszem, a délelőtti nehezen teltek, néha még fáztunk is „s volt rá példa, hogy eljászkodtunk: „mintha” szalonnát sütünk. Ugyan már, kinek a tarisznyájában is volt nyáron szalonna, rég elfogyott az már, vagy az aratásra, kukoricatörésre volt eldugva a padlástérnek csak a nők által ismert ficakjában.

A mai napon ilyen tüzeskedés nem volt, mert már tíz óra felé ugyancsak meleg volt, s a meztelen, sötétbarna, többször lehamlott felsőtestünk az akácfa árnyékában is gyöngyözőtt az izzadságtól. Fürödni kellene, úszni egyet, de a Sajó vize még nem volt elég meleg. Várnunk kellett....

Delet ütött az alsóbesenyői, fából készült harangláb kisharangja, a szomszédjában lakó Irma néni húzogatta annak a köteleit. Ezt a haranglábalt még a mi tót-lengyel atyafiaink ősei azért emeltették, mert a főső-kelecsény nagytemplom harangtornya messze volt, az un. „túlávén” nem is lehetett jól hallani, márpedig pl. a Nagypám – jó keresztény lévén – minden harangszó után szeretett keresztet vetni. A többi alsóbesenyői is. Dél volt, a gyomrunk is, de a jószágok is megérezték az otthonra menetet szükségét.

Altalában borjas, akkori viszonylatban jól tejlő tehének voltak ránk bízva, s a déli fejésre, a tejre szüksége is volt a családnak, tehát aki csak tehette, – no meg muszáj is volt – hazahajtottuk a csak néven szólított állatokat. Egyébként mentek volna azok maguktól is szegények, mert akkor még ilyen világ volt..... A manapság már kevésbé ismert fejőszék maga volt a kézműves csoda. Stabil, egyszerű, praktikus fadarabok együttese. Persze sok tragédia is történt a fejésnek ama hétköznapiak tartott cselekvése közben., a régiek sokat tudnának mesélni..... Még a hatvanas évek elején lehetett, hogy az áldott emlékü édesanyámat a szintén áldott emlékü Mancsi tehénünk egy rossz hangulatban átlegett nap estéjén úgy rúgta mellbe –fejbe, hogy agyrázkódást szenvedett szegény, s az Apám nemcsak a borogatást cserélgethette negyedóránként, hanem másnap már újra is faraghatta a fejőszék lábait...fejőszék lábait...

Nos, ott hagytam abba, hogy délben hazahajtottam a két marhánkat, a Nagymamám tisztas mozdulatokkal megfekte őket, a sajátárból lenvászson kendőn átszűrte mind öt liter habos tejet. A szolgálonak komenció is jár, így megkaptam a fülliteres teli bádogbögrémet, s míg a kedvenceim az öreg diófa árnyékában kérődztek, lefeküdhettem a gangon a dikómra. Kijárt nekem, ezen nem volt vita, különben is, aki tehette, így tett...

Két-három óra múlva visszamentünk a Sajó-partra. Ekkora már meleg volt a folyó vize is, lehetett fürödni. Ügyeletesekek szerveztünk, ketten-hárman vigyáztak a tehenekre, s félórás-órás váltással, hatan –tizen-fürdünk, versenyben úsztunk a Sajón, oda-vissza. A mai homályosabb szememmel, mintha akkor talán nagyobb lett volna táv....

A tőlünk idősebbek mondták : a ladik fölötti területre ne menjünk, mert ott van az elsüllyedt ősfalu, a meder teli vert házfalak, kutak maradványaival.

Először képest ott volt a legszélesebb, legcsodásosabb a folyó, s mindenkit elűzött a kihívás. Hogy nemcsak minket, azt onnét tudtuk, hogy a tőlünk nagyobb legények is páros

haragú sörös fogadásokat kötöttek a falu kétségkívül legszebb leányai előtt, hogy ki és hányszor meri átúszni a kritikus szakaszt. A ladik mellett fél méterre ugrottak a vízbe, egymás után. Baleset, tragédia ebben az időben nem történt...Itt nem, de ettől még feljebb, a régi –új hídnál már annál több. Alattomos folyó volt a Sajó, erős a sodrása, örvényes....

Közöttünk a Sz. Lali volt a legidősebb, a legizmosabb, a legjobb úszó is, nekem, mint nem igazán őslakos besenyőnek, az idegennek, a mentorom és a pártfogóm. Meghalt, nyugodjon szegény békében!

Akkor, és azon a nap, nem tudom mi üthetett belé, talán kissé meglágyult az agya is a

forróságban, meg egyébként is érezhette, hogy valahogy le kell győznie engem, – vagy valakit, – lehetőleg egy vámosit, mert pl. legutóbbi a reptéri focimeccsen – csak tévedés, rossz mozdulat lehetett részemről – én lőttem át a bizonyos szerencsétlen győztes gólt.

Lajos kihívott tehát a versenyre, de nem ám a szokásos folyósávban, hanem egyenesen a drótköteles ladikpálya fölött. Szabódtam és féltem... Gyávánál látszani viszont nem akartam, így hát elvállaltam.

Ezen a szakaszon a fűzfa szinte letakarták a folyót, a part meredek volt, még a horgászok sem alakították ki rájuk jellemző csapásaikat.

A Cs. Mucust, a kancsal szomszédját – akinek utánozhatatlan feltekintései miatt a hatos büntetőírását sohasem lehetett kivédeni – előlőtte a veríték, először csak sirva fakadt, hogy ezt azért mégse, de a Truman rögtön kettőt is belérígott, hogy ne csinálja a cirkuszt, mire szilpogva elhallgatott, majd el is tűnt.

Felálltunk a rajthoz, a Paja (Pali) és a Truman hajtogatják szét előlünk a folyóból kinőtt fűzfágákat. Mindketten a kötelező fekete klotiban voltunk, a gumipertli csomókra kötve, hogy ne csúszkáljon....Először a Lali ugrott a vízbe, jól, széles tempóban úszott. Utána jöttem én, tőle vagy másfél méterrel feljebb a parton.

Alacsony, sovány, inas gyerek voltam, s bár az úszástechnikám valamivel jobb volt, mint a Lajosé, – akkor így éreztem ! – , de ő volt az idősebb és a jóval erősebb. Ezen a folyószakason nemhogy én, – de utólag derült ki – még csak kevesen próbálkoztak.

Lajos már öt méterrel vezetett, s valamicskét már sikerült ráúsznom, amikor a lábaimat elkapta valami furcsa, csavaros erő. Húzott lefelé. A kezimmel próbáltam gyorsabb csapásokkal szabadulni a szorításából, már szinte egy helyben úsztam, egyre fáradtam s kétségbe is estem. Nagy ordítás hagyhatta el a torokomat. Azt hittem tízpercek, órák, de csak másodpercek teltek el....

Gondoltam, hogy feladom. Ösztönösen azért vettem egy mély lélegzetet, a két kezem előre nyújtottam, a lábaim békaként szét, de éreztem, hogy az örvény a maga fizikai törvényei szerint egyre lejjebb húz.

Nem tudom hány métert pöröghettem lefelé, az örökkévalóságnak is tűnt, de arra még emlékszem, hogy tudom már majdsak szétrobbant. Vízet viszont nem nyeltem, nem. mert a Lajos nagybátyám – aki még ennek előtte egyszer már megmentette az életem úgy, hogy az utolsó pillanatban kihúzott a nyakamon áthaladni szándékozó szekérkerekek alól – még korábban a lelkemre kötötte: ezt ne tegyem. Ahogy mondják, szófagadó is lehettem....

A vizes ringlispúlben haladtam lefelé, egyszer csak éreztem, hogy téglalából épített, négyyszögű kútfa van körülöttem, azok között forgok, s még a fejem be is vertem egy valamikor leszakadt favödörbe. A szemem ekkor már nyitva volt, mindent láttam. Vagy csak utólag hiszem.... Nem tudtam, meghalok-e, vagy már meg is haltam, ez már itt a túlvilág?!? Nem volt fényesség, hívogató színek, csak sötétség, csak a szétpattanni akaró tüdő hasító fájdalma, semmi életfilm.

Az örvény lehúzott a régen elsüllyedt falu talán legmélyebb kútjának a legmélyére.

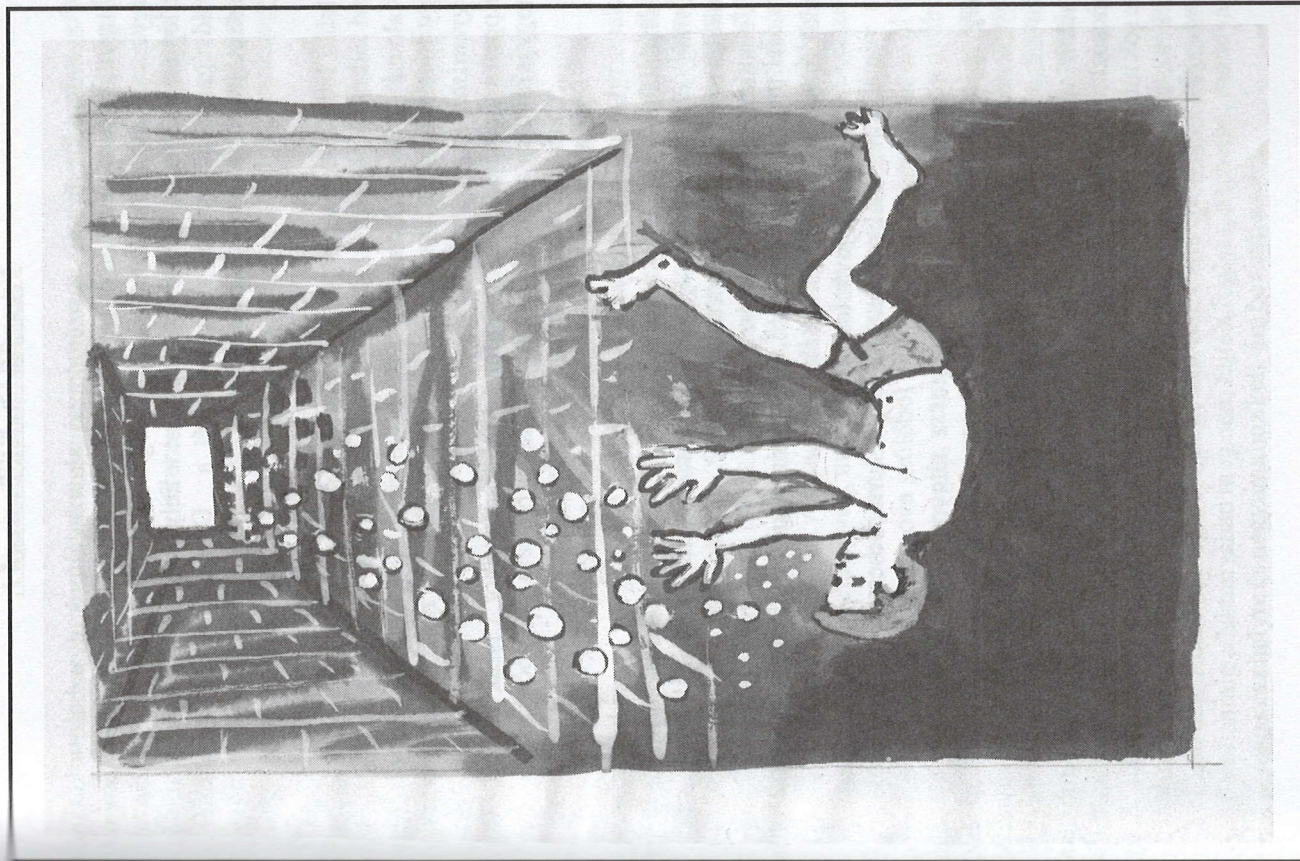
Sokáig nemigen bírtam volna levegővel, talán már mind el is fogyott, amikor egyszer csak az örvény forgása megváltozott: amilyen – számomra így tűnt! – lassan húzott le a kút fenekére, annál gyorsabban, szinte katapult- szerűen dobott ki vízfelszínre.

Félájult voltam, s a parton már- ki tudja hogyan, ki által került oda! - ott jajgatott a Nagyanyám is. Sikítások, ordibálás. Kapkodtam a levegőt.

Széjjel néztem, nehezen eszméltem, de rögtön el is keseredtem, mert a Szegedi Lali ekkor már régen elérte a folyó másik szélét ...Ő semmit nem vett észre.

Akkor, ebben a versenyúszásban, kettőnk közül ő győzött.

Aztán – fiatal volt még hozzá, nagyon fiatal! de hát tehetünk valamit? - a Nagy Örvény őt is a mélybe húzta, véglegesen, vagyfelemelte a magasba...

A szomszéd csűrben, a szénakazal alatt találtunk egy halott katonát. Öngyilkos lett, - ez biztos - mellette volt a PPS géppisztolya is, a teste már ugyancsak oszlasban volt és amikor megnéztük, a fergek még a csizmánkat is ellepték. Kiderült, határőr volt odafent a Felvidéken, Tornyosnémeti, vagy Hídvérgárdó környékén és valahonnét a Dunántúlról származott, de a szeretője szakított vele. Nem akart hazamenni.

A második halál, Besenyő

Kalocsán voltam katoná, Forradalmi Ezrednél, egyetemi *előfelvételis*. Igen, így hívtak minket, na, meg az öreg katonák csak így : „*ezek a mocskos egyemisták!*”

Eppen a soros laktanya fogságot töltöttem, amikor Liszák honvéd, - vagy hogy is hívták - a századírnok kipanacsolt a büntető őrségből

- „Czifra honvéd, a századirodába!”

- „Az Anyád, te rohadt hájpacni...Ne szórakozz!

- „Hülye, ez komoly...!”

Lóhalálában, sapkát a kézben, aztán fejre, rohanás. A századirodán Plájer Örnagy urat láttam meg, ájjaj, már megint mi a francot csinálhattam, vagy - inkább ez a valószínű - nem csináltam ???.

„Jelentezem, Örnagy Elvtárs!”

- Phm. Pihenj. Jellemző, hogy már megint gyűrött a sapkája. Hol is lakik maga, honnét szalajszották?

- Jelentem, Sajóvámosról.

- Van magának rokona valamiféle Szirmabesenyőben, vagy affelé?

- Jelentem, a nagyszüleim.

- Na. Kaptunk egy táviratot a nagymamájától. Meghalt a maga nagyapja. Elég idős volt, de azért két napra elmehet a temetésre. Holnap lesz, Igyekezzen! Aztán időben visszaérjen !!! „Liszák honvéd! Az eltávozási parancsot!...”

Január volt ekkor, esett a hó, s én abban a szélfúttá katoná ruhában búcsúztam el attól a tót-magyar embertől, aki oly sok mindenre megtanított, - de sok mindenre még nem - de leginkább arra tanított, mutatott példát, hogy nekem, mint magyar tóbésenyőnek, muszáj magyarnak és - ha lehet - embernek lennem.

A harmadik halál, Besenyő

Erő sőgor magas, hosszú nyakú, csupa izom, nagy természetű ember volt. Szerette a lovakat, az itál is, mert ugye fuvaros volt. A fuvaros mindig, még az gyermekkoromban is jól élt, ő szállította az állatokat a vásárba, homokot, kavicsot hordott a Sajóból az építkezéshez. Szép lovai voltak, többre becsülte őket néha, mint akárkit.

Egyszer - máskor is előfordult - a kocsmából indult új fuvarba. A csuklójára tekerte a gyeplőket, no, usgyi, meglódította az ostort is, csak hogy elfelejtette megmarkolni a lócsőt.

A lovak megugrottak, Ernő bátyám a lovak közé esett, először a bal oldali deres taposott rá, a jobb oldali barna csikasz pej kikerülte, de mindkét bal oldali szekérkerék már átment rajta, s el is törte gerincét.

A szekér sok tíz méter után állt meg, a lovak értetlenül néztek hátra. Ernő sőgor csak 49 éves volt.

/nem / Utolsó halál, Besenyő

És itt emlékezem meg a nagymamámra, az áldott emlékü Germuska Juliannára, aki bölesőmtől kezdve haláláig mindig, mindenkor feltétel nélkül szeretett. Mindenkinek kívánok ilyen nagymamát. Élt 89 évet, de még utolsó éveiben is olyan vitalitás volt benne, mint egy földrész ember-tömegében. Szerintem, nem is halt meg, csak egy másik bolygóra költözött. Mindig ment valahová. Ha nem ment busz Besenyőből Vámosra, leintett mentőt, villódzó rendőrautót. Azt mondta: neki oda kell menni. Hogy kiment a fia Torontóba, se baj, elmegyek, megnézem, jó helyen van-e. Felült kétszer, háromszor is repülőre, batyuval a hátán. Kosárra a kezében, benne az emberbútitó királyhegyi - nova szőlőből készült - literes boros flakával és egy kis kenyérkével, mert mondotta, azt minden korty bor után le kell nyelni. Nagypapát megverték a románok: ment az oroszokhoz panaszkodni. Gránát csapódott a házukba, tele lett a teste szilakkal: elment a miskolci német parancsnoksághoz, megoperáltatta magát, bár vagy tíz darab benne maradt. Szemtelenkedtek anyámmal és a húgával az oroszok: rögtön ment a podpalkovnyikhoz, /alezredes/ és seggbe is rúgták a szoldatokat.

A közeli repülőtéren egyszer az egyik katoná bekísérte az ott legelésző tchenüket: nagymamám megtudta, hogy hol van, fogta a zsétárt, s addig nem nyughatott, amíg a laktanyában meg nem fejté a foglyot, a tehenet, mondván, neki holnap kész helyre és nagyurakhoz kell ám bevinni a tejet.

/ Ha jól emlékszem: sok zsidó, meg volt báróné ügyfele volt, de sokan voltak a kísérlője, ilyenkor egy kék kiskannában én vihettem a kisse / lisztet / feldúsított tejfölt. /

Persze, hogy visszakapta a tehénét.

Hányszor ücsörgött szegény Nagymama a miskolci ügyesség lépcsőjén is ott dolgoztam - reggeltől délig, amíg tárgyaltam, csak azért, hogy adjon pár falat savanyú szőlőt és egy csattos üvegben két deci savanyú bort, - de persze viszonzásul kérve, mert mindene a pereskedés volt -, hogy most az XXX unokáját kellene beperelni - pedig voltak bőven." Írd csak meg Jancsi, megérdemlik!

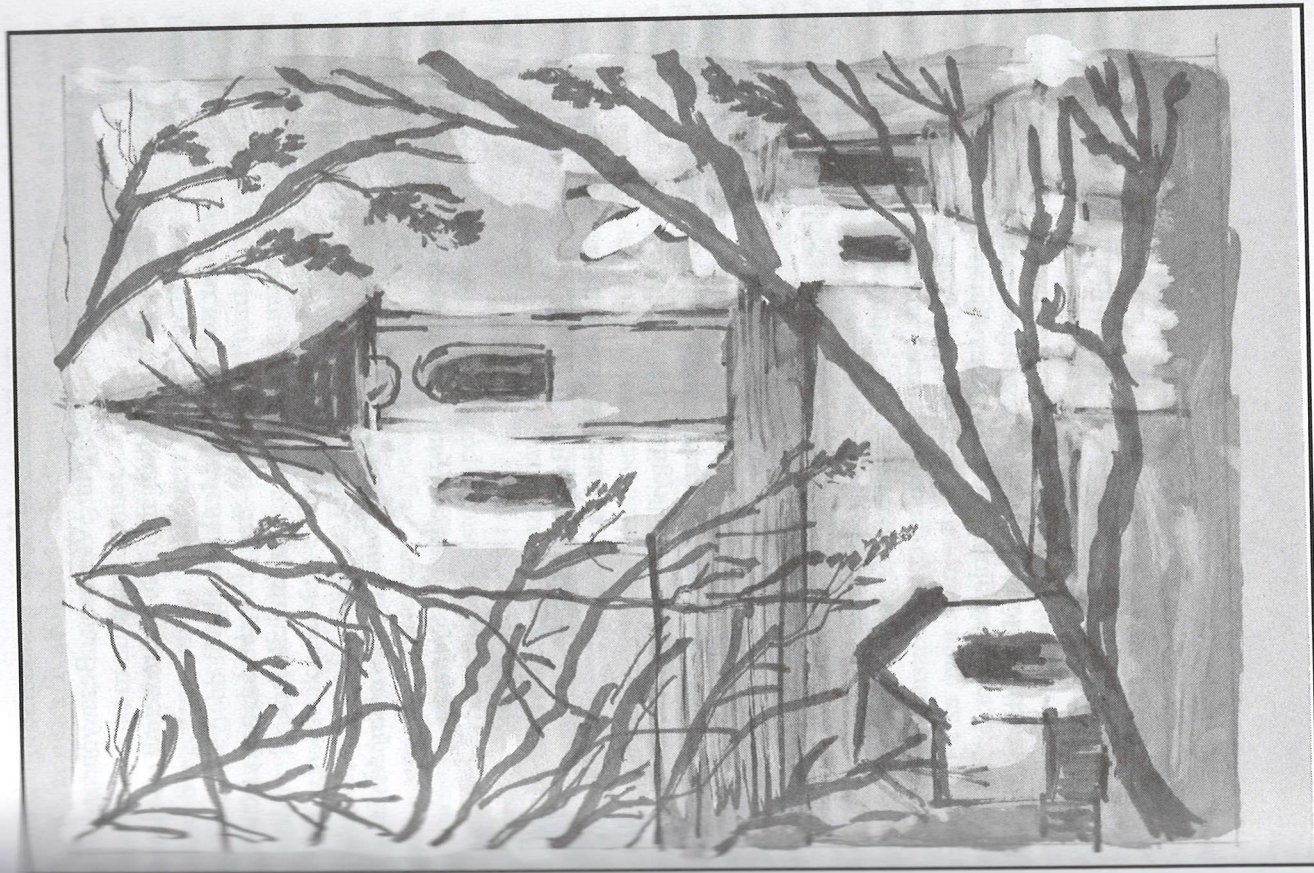
Útőlag persze szégyellem magam, s természetesen magamra is haragítottam a teljes besenyei rokonságot, de mégsem bánom, mert neki olyan jólesett, ... Egyébként senkinek nem lett semmi baja, rövidülése, megbékéltek...

Vagy hányszor tilt át egész napokat - nem egyszer, nem kétszer - a lakásunk előtti játszótéren, míg haza nem megyünk, mert hozott ám öt darab fonnyadt barackot, két fűrt anyadt-fáradt szőlőt is az unokáinak.

Hát igen. Felnevelt hét gyermeket, dédelgetett, támogatott - míg össze nem vezett velük - vagy húsz unokát. Így lett ez. Amikor már meghaltak a nagyszüleim, meghalt bennem Sajóbesenyő és kicsit meghaltam én is.

Most már - ritkán, de egyre inkább félve - hiába járom be Besenyő utcáit, már a levegő sem az, ami volt, kevesebb benne az oxigén s nem az már a Sajó sem, az én Sajóm folyása, fodrozódása sem. Mások a fűzfák növései, a csipkebokrok tüskéi is, másként akadnának a nadrágomba...

Talán csak még az a régi haraglábas haragszó emlékeztetne arra, hogy volt itt egyszer FALU, **egy másik falu** és volt itt egyszer egy vagy inkább nagyon sok ÉLET, s ez mind már elfelejtett élet.

Epilógus – eddig

Azok közül, akiket szerettem, ismertem Vámoson, Besenyőben, - meg máshol is – sokan meghaltak.

Sőt-, meghalt itt már minden : mindkét régi falu - a temetőik és sírok a jelzőtáblák.

Így van ez rendelve. **Már majdnem mindenki meghalt.**

Szüleim, Nagyszüleim, testvérem, nagybátyáim nagynéném, unokatestvéreim, barátaim, szomszédok.. Talán ellenség ? Még az sincs...

Mi maradt: mint mindenkinek, a múlt emléke, - ez kijár- s a temető csendje, ez a nagyobb baj: a temető jelene és- készülő János, de ne rohanj János --- a jövője..

Hajt az idő minket is, mert jár, ...nagyon jár, eljár ...és lejár..

Kazincbarcika, 2018. dec.

ÚJ IDŐK, a Barcikai idők... A kezdetek. Barcika és Edelény

Amíg ebben a két alsó folyású Sajó- völgyi községben éltem, még hírt sem hallottam Kazincbarcikának. Igaz, egyszer az unokabátyám, a Konyha Józsi bácsi, - MAVAUT-os buszszöfőr volt - elvitt oda, a szívesség viszonzásaként, mivel - egy darabig nálunk aludt, ugyanis reggel 4-kor kelt, este fél 12-kor érkezett - műszakolt, és vitte, hozta a bejárókat - már nem tudott hazajutni Sajóecsegre.

Mondhatom, számomra Barcika egy füstös, barátságatlan város volt, nem egy Hawai -rózsája, rosszul is lettem utána: gondoltam, ez lehet az utolsó település, ahol élni szeretnék. Nem így alakult.

A sorsom úgy hozta, hogy villanyszerelőként - mert ugye ez a becsületes szakmám, a jogász, csak úgy tanult - a BÁÉV dolgozójaként, 1970-es évek elején - részt vehettem a mostani Egressy Művelődési Ház villamosításában. Kicsit élettrajzi mondatként és beütésként hangzik, de így volt...

Micsoda szakemberek voltak is az akkori szakik : a Panyik brigád, Takács Pista, a Golyók - igen- apja, és fia. Már Ózdon is csináltunk ilyen munkát - arccal a kultúrának , de már akkor megjelent és kezdett terjedni a színes színpadtechnika, reflektorok, az asztali vezérlés, tranzis- és a tirisztorok.

Ok mindenre már nem emlékszem, csak arra: átadás előtt vagy három napig az un. zenekari árokban aludtam, egy kimustrált szivacsos, munkáruhámban, mert ugye éjfélig dolgoztunk. Már ez az élmény sem növelte a Barcika iránti vonzalmamat.

Aztán jött a következő forduló: Meglehetősen korán nőtültem, még ötödéves voltam Szegeden, amikor felkeresett Borsod megy és Keleti - régió e szertem legjobb főügyése, D. András Elvtárs, aki egy a kollégiumi szobámban megkérdezte: akarok-e ügyész - pardon: fogalmazó - lenni Borsodban, mondjuk: Edelényben, mert ott hiány van? Ajánlat: két szobás lakás Kazincbarcika a Megyei Tanács elnöki keretéből és a feleségnek jogi állás a BVK-ban. Afizetés 2.200 Ft/hó.

Mit lehetett erre válaszolni: Akkor már volt három tanárségédi állás-lehetőségem az egyetemen, egyenként 1.700 Ft/hó fizetés kilátásba helyezésével, a lakhatás az vagy albérllet Szegeden, vagy pedig bejárás a hódmezővásárhelyi anyós-apóstól, -persze-, csak akkor, ha a felső szintet mi beépítjük.

Isten neki, fakeseszt: legyen Kazincbarcika, na meg Edelény is persze, mert ez a kettő együtt járt.

Nem bántam meg. Akkoriban még össze sem házasodtunk, amikor Deák Elvtárs ígérete szerint már kezünkben is volt a Vajda János 2. sz. alatti, 1+2 fészobás összkomfortos lakás kiutalási határozata, s még a diplománk átvétele előtt a lakáskules is. Utólag mit mondjak: rossz korszakban éltünk.

Az épületet akkor adták át, - még járda sem volt, a két heverőt sárban cipeltük föl - de a szomszédok, akik segítettek, mind fiatalok, - **gyüttmentek**, mint én, de a egyszerű emberek, - családalapítás előtt, alatt vagy közben.

Beköltöztünk, dolgoztunk, lassan barcikaiak lettünk, bár én keveset töltöttem ebben a városban - csakúgy, mint később is.

Talán csak a szomszédokat zavartuk meg néha - esetenként ájítotték ők is.

Akkoriban nekem **Edelény** volt a szívem csücske - s ott is a **Coburg Lajos -L' Huillier Ferenc Kastély** az volt igazi otthonom, - akkor még eredeti - nem felújított - freskók alatt, eredetileg kívülről fűthető fajsasz tűzhelyek látványával, de a tényleges meleget adó, kissé bűzös olaj kályhakkal.

Gyenes Gyula Elvtárs, a tardonai bányászból lett főnökünk egy csodálatos, intarziás, oroszlán talpazatú asztal mögött , a kastély fő szobájában ült - valószínűleg itt tanyázhattott von Coburg is, ha volt magához való esze- s mi, pedig az un. *négy évszázakos* szobában,

nevezetesen *Patócs Frici* Elvtárs, *Zsíros Zsolti*, a fogalmazó – így, elvtárs nélkül – és én, a János. A mindent és mindenkit ismerő *Koflanovits Klárka* nénink – az irodavezetőnk és *Simkóné Marika*, valaha volt igazi és nagyszerű gépirónk a kastély egyik legszebb szobájában, a **Bűvös Vadász** és **Mária Terézia Nagyvasszonyunkat** ábrázoló freskók alatt dolgoztak. Nem hagyhatom ki Ilonka nénit sem, a takarítónkat és fűtőnket sem, aki minden reggel – férje segítségével – öblös kannákkal töltötte fel a kályhákat, s igazán aranyból volt a szíve, mert mindenfajta árulkodás távol állt tőle. Pedig lett volna mit, kiről, főként rólam....

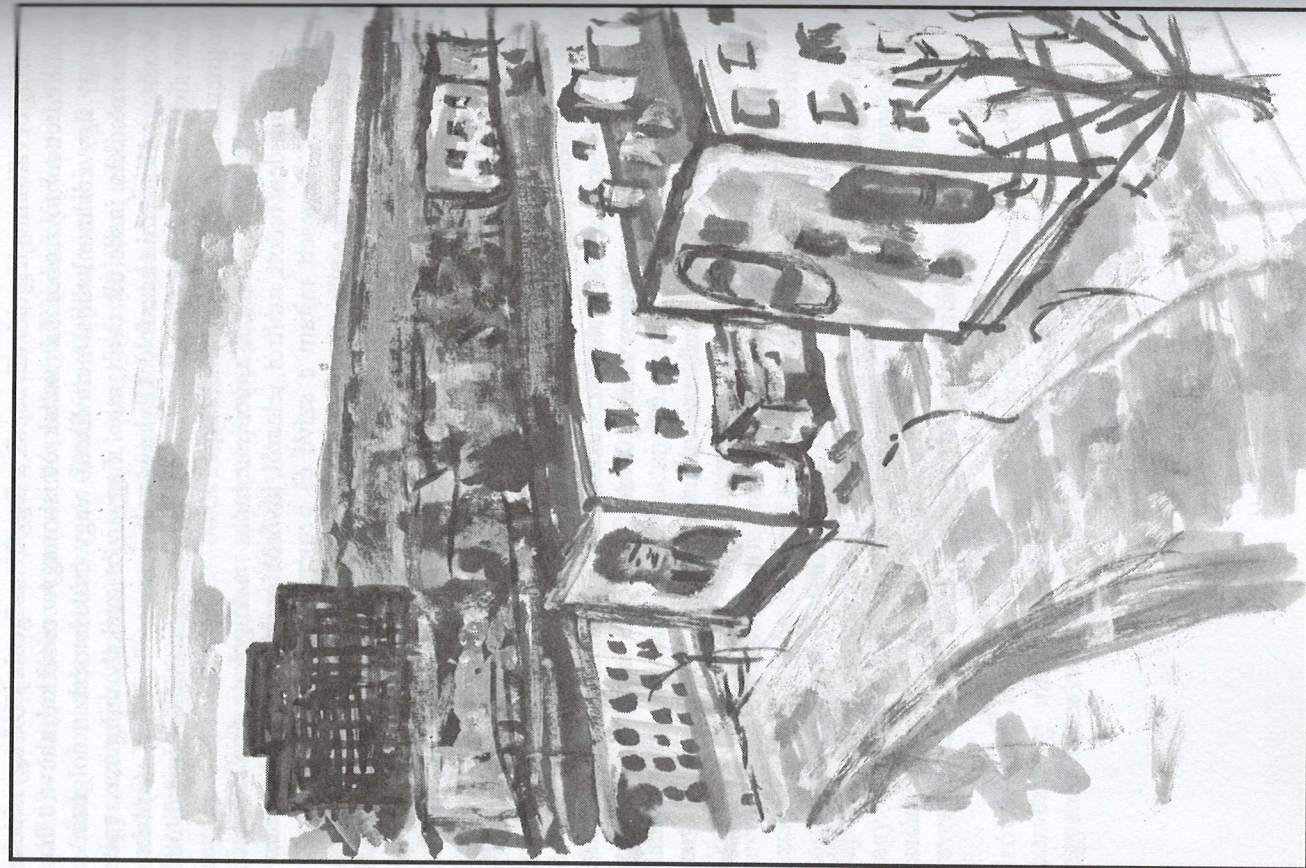
Aztán itt voltak a *jogszomszédos kollégák* is: kezdjük csak a **rendőrséggel**: Béki Imrével, Rákay Lacival, Hrubí Karcival, Soltész Jancsival, Szakács Jancsival, Tóth Ferivel, a főnyomozóval, vagy a bohém Gaál Bandival stb. Aztán a **birákkal**: itt dolgozott Orbán Dezső, Novák Éva, Kóródy Pista, Schönhofer Karsci, Palágyi Éva, Nemes Erika stb.. Itt vannak még az **ügyvédek** is – talán még Mikszáth Kálmán bácsi is megcsóválná a fejét a sok tudós spectabilis dominic – ok neve hallatán: közöttünk volt Andó Bálint, Erdélyi Lukács, Dicső Szabolcs, Csontos Jancsi, Schuller Zoli, Balatináczi Gabi és a korán meghalt Varga Jancsi is. Mindegyikük tudott olyan sztorit, amik elkápráztattak és pumpálták a jogász vénámba a csodálatosnak vélt hitet és reményt: érdemes jogásznak lenni. Téves volt, a képzet: a hit maradt, az érdemből nem lett semmi, az emlékezet viszont maradt. Térjünk csak vissza egy kicsit a meséhez. / nem mese ez gyermek ! / . A fenti neveket nem azért soroltam fel, mert a könyvem oldalait akartam szaporítani. Ezek az emberek – ha ismerték volna ! – önmagukban is megérdemelnék hogy nevük ne csak **sírfelirataikon** szerepeljenek., mint oly sokan másoké. Sajnos, ezekről az emberekről a mai napig senki, de senki nem emlékezett vagy emlékszik meg, sem titkosan, sem nyilvánosan – gondolom, a családtagok még egy ideig. De hiszem és vallom, hogy ezen emberek nélkül kevesebb lett volna a mai világ és - én is Ennyi talán kijárt nekik.

Szóval, ezzel a társasággal együtt ünnepeltük a nénapokat, de persze szervezeten kívül mindenki csak a maga helyén, a hatalmi ágak szétválasztása jegyében - nem keveredtünk.

így, utólag bevallom: a legjobb névnapok a függetlenséget is jelző ügyvédek jól elkülönített *toronyszobájában* voltak, ott is a magyar nótákkal, ahová néha még egy ügyvédi munkáját nem fizető- vagy csak barterben dolgozó – hangóharmonikás is került. Volt ott magyar és székely himnusz, volt jogásznota, volt taxizás hazafelé. Olyan is volt, hogy egyenesen a Gyenes Elvtárs ügyészégi kanapéján aludtam pár órát, s másnap Ilonka néni költött fel, de nem árult el.

Csak Marika sejtette – a francot, egyenesen tudta – a dolgokat, egyébként ő is szintén mindent tudott, múltból, jelenről, jövőről. – látva munkaképtelen művoltomat, - megesett rajtam a szíve és bement a Gyenes Elvtárhoz, közölve: Főnök ! Van egy kis problémám. A Czifra ügyész úrnak ma már nem tudom leírni a kerékpárlopásos vádiratát, mert közzvényes lett a kezem, / vagy a gépem /, valamelyik, Meg szegénynek a Btk-ja . is elhányódott, a Patócs Elvtársé meg már lejárt, s ezért jobb volna, ha az első busszal engem hazaengedné.” A szigorú szemöldökű, de jó lelkű bányász Marikának sosem tudott ellenállni – talán azért, mert a férje, Béla is igen jó bányászként volt ismert- névnapokon órákig *elbányáskodtak*: vágatot hajtottak, réselték, dúcoltak, csilléket pakoltak.

Nos visszatérve a poszt-névnaphoz: ekként lett ez a munkanapnak indult napocska is befejeztem, s egy véletlenül arra felé induló rendőrségi kocsi is akadt , így otthon végre alhattam egy jót, cáfolva a munkamánia sok által hangoztatott követelményt, mely szerint „ **tegyük a másnapokat is dolgozó hétköznapiakká!**”

Edelényi életképek H. Karcsi és a kihallgatási takтика

A büntetőjogot , ezen belül is egy-egy bűncselekmény felderítését, nyomozását, az eredményes lezárását – nemcsak az elítélésre gondoltok – nem lehet az egyetemen csak úgy, ukk-mukk-fukkt megtanulni: azt az étlettől és rutinos rendőröktől, ügyészekről, bíraktól lehet és kell ellesni. Így van ez más szakmákkal is...

Nos , az 1970-es évek magyar valósága még csak közelített a jogállamisághoz, a rendőröknek is nagyobb „játéktérük” volt, s bizony egyik esetben nem is bántak kesztyűs kézzel a csavargókkal, azaz mai médiás pe-s szóhasználattal „*Uriemberekkel*” / Az ártatlanság vélelmét is megtisztelve, de nem fetisizálva: ma sem értem., kitől-mitől válik a tv-ben Uriemberré egy tolvaj, garázda, gyilkos ?!/ Vagy ez csak az Uriember kifejezés devalválása?

No, mindegy. Visszatérve az akkori nyomozati módszerekre, H.Karcsi /azért írom így, mert megengedte, négysszemközt így szólítottam őt / mesélte egy fentiekhez hasonló, de csak rendőrök, ügyészek által látogatott névnapon, hogy kissé régebben – ott valahol a hatvanas évek derekán - volt neki egy szokványos kerékpárolpásos ügye: tényállásosan , mert ugye a rendőrök szeretik precíz, általuk sem igen értett megfogalmazásokat: a sértett drótszamarát a helyi kocsmá elöl meglovasították. A bicikli nem került elő – ellenben volt komoly gyanúsított , aki viszont kezdettől fogva töredelmesen tagadott. A holtpontról nem mozdult az ügy, ezért - akkor őrmester úr - egyszerre beidézte, azaz berendelte a Lajost, a sértettet és Jenőt, a gyanúsítottat az őrsre. Előbb a faggatózást Lajossal, a büszke sértettel kezdte. aki egyébként részegsége miatt nem sok mindenre - ne kerteljünk, csak az utolsó körre - emlékezett. A Jenő eközben viszont a folyosón várakozott, hallgatózott, tűkön ült. S lám mi történt: Karcsi – feldühödve a sértettnak ügy előmozdítása szempontjából szerényen is csak kontra- produktívnak értékelhető hozzáállásán, - lekevert a Lajosnak két – három csattanós pofont. A jajgatását meghallva a Jenő szinte berobbant a kihallgatóba és sírós hangon mindent beismer, mondván azt is : „jaj, őrmester úr ! ha a bicikli *gazdájá* ennyit kapott, mit csinál majd velem, aki azt ellopta ? „ Merta bicikli tényleg ott volt a sógornál.

Erre szokta volt mondani Karcsi : a nyomozás során először mindig sértettet kell jól kifaggatni.

No, azért ezt a nyomozási taktikát már azért nem ajánlanám.

Bizonyítási kísérlet

Történt egyszer, hogy egy határ menti híres faluban fiatal fiúk kislánnyal erőszakoskodtak, de a meghallgatások, egyéb bizonyítékok nem voltak egyértelműek, nem lehetett kizárni, hogy talán a kislánynak sem volt ellenére a dolog. Ezért, mint nyomozást felügyelő ügyész a helyszínen bizonyítási kísérletet rendeltem el. A nyomozó, Zoltán volt - aki egyben a bűnügyi technikus is, de azért ne szépítsünk a dolgon -, sok mindene nem volt szegénynek. Nem is az NCIS-nél, hanem gyorstalpalón végzett.

Igaz, volt egy kissé kopott bűnügyi táskája, benne egy zacskó, már bedöglött gipsze, kettő, már kiüresedett ujlenyomat levételére szolgáló portégelye és egy, az akkori szovjet ürtechnikát képező, - a Zeiss művektől koppintott - Zenit fényképezője. megszervezett mindent. Helyszíni vezényelte az érdekelteket, mindenki bemutatta, mit, hogyan csinált, illetve nem csinált, kattogott a fényképező, folyt a bizonyítás, - ami inkább csak egy illusztrált helyszíni szemle volt.

Elégedetten hazamentek a legények, mi is, jöhetett a vádirat szerkesztés. A rabok által évtizedek óta azonos minőségben és formában készült barnás bűnügyi aktában ott a csicsás dosszié: a bizonyítási kísérlet felvételei. Kinyitom, csakhogy a boríték üres.

Forró drótos telefon a nyomozó bűnügyi technikuskának: Zollikám, véletlenül kihagytad a fényképeket, nosza, gyorsan hozzád.

- Uhm, Khm. Ügyész elvtárs! Van egy kis baj! A fényképezőbe elfelejtettem filmet tenni."

Nem ütök a jogászt agyon / Bódva étterem, Edelény /

Akkoriban Edelényben nem sok étterem működött, de a Bódva, az igen. Ide járt ebédelni minden közszolga, - a potentátok nem - nekik a Kincsemben, vagy otthon főztek. Ha jól emlékszem, talán valami 12-16 Ft volt a menü ára. Az étel ízével, a kiszolgálással sem lehetett panasz. Nos, ez volt napközben, de esténként már ott játszott Micu - akinek fia már akkoriban is a Rajkó zenekarban hegedült - Micu és cigányzenekara, s amely banda rajta kívül a csak egy öregedő brácsásból és a még öregebb bőgősökből állt. Minek is az a nagy franc., igazuk volt....

Micu - ha kértem, - sokszor ingyen, vagy megfizetve, - esténként, de ha kellett, ha ilyen volt a hangulat, hajnalban is eljátszotta a „Pacsirtát”, de úgy, ahogy meg van írva a nagykönyvben. Engem valahogy masként is respektált, mert talán ezt a Pacsirtát valahogy halkabban, szíve markolódóan cifrázta a fülembé. Ezen kívül, ha munkaidőn kívül mentem be a Bódvába, - ez sem volt akkoriban ritkaság, - meglátott, még

akkor is, ha éppen jó pénzért a „Piros rózsák beszélgetnek” c. slágert pengette egy szép asszony fülebe,, felém fordult, s intett a bandának: Ácsi! - rögtön rendezített a „Nem ütök a jogászt agyon!” performansz első két sorának dallamára. Nem tovább, mert nem itt, amott fizettek, de ő - ki tudja, miért, ezt a dallamot nekem húzta, húzatta, ingyen., belépőként. Isten nyugosztalja őt is, meg a szépen szóló a hegedűjét is.

Ítélet garázdaság ügyben / Sch. bíró után szabadon /

Történt egyszer, itt Edelényben - ahol annak idején még nagy dolgok is történtek -, hogy valamilyen zűrzavaros garázdasági ügy került a kezembe és aztán - ez a módja - a bíróság elé is. A feladat meghaladta a normál ügyészi képességeimet: az Istennek sem lehetett pontos tényállást megállapítani, mert volt vagy 10 elkövető - nagyrészüket sértett is - meg ezen kívül, vagy 5 vegyítizta sértett. Ugyan köztudott volt, hogy eme falurészen mindenki ütött mindenkit, de mindenki áldoztatnak is érezte magát: a vádlottak fele állított - ott sem volt, a másik fele - esküvel is megerősítette - csak nézte az ott sem lévőket.

A Bódva étteremben - két sör és két nagyfröccs között - panaszkodtam is Sch. Karsai bíró Úrnak, akit Sátoraljaiújhegyből - pótlásként és gyarmati szolgálatra - Edelénybe rendeltek ki: nem bírok ezzel az ügygel, nézze csak meg, a vádiratom elnagyolt.

Karsai Bíró Úr - pesti vagány gyerek volt, hűszéves bírói gyakorlattal a háta mögött, sajnos öngyilkos lett szegény és a szülei is megírták a haláltáborokat - szerintem a legfelkészültebb bírák egyike volt a megyében. Megnyugtatt: csak olvassd fel a vádat, a többit bízd rám

Megtörtént a procedúra, természetesen mind a harminc meghallgatott töredelmesen és eskü alatt tagadott, mire az én Károly barátom a következők szerint járt el:

- Az bizonyítási eljárást befejeztem, magukkal ugyan nem sokra mentünk. Na, kérem! Az első sorban álljanak fel a vádlottak, a második sorban a sértettek. Ügyész úr, ügyvéd úr, tisztelt ülnökök, maguk csak maradjanak ülve. .

- Mi már itt az ülnök urakkal tanácskoztunk, fogalmunk sincs, hogy az utcán ki kit ütött meg, de inkább arra hajlunk, hogy mindenki vert mindenkit Ennek látható jegyeivel külön nem foglalkozunk, egyébként is

már meggyógyultak. A bűnért a büntetést azonban nemcsak a Btk, de a Tízparancsolat is előírja: Van ezzel kapcsolatosan valakinek ellenvetése?

- Nincs, akkor az ítéletünk a következő: A tíz vádlottra összesen 4 évi szabadságvesztést szabunk ki, - ne foglalkozzák az enyhítő körülményekkel, most menjenek ki a folyósóra és ott beszéljék meg, sőt, osszák el ezt a 4 évet, rokonilag, mert maguk tudják, ki mit csinált és mit érdemel. Tíz percet kapnak, egyébként én osztom el.....

Mit ad Isten, a 4 év 7 perc múlva el volt osztva.

Persze, azért nem ez lett vége:

- Na, uraim! Akkor most ezt az „egyezséget” formába öntjük. A tartalom nem változik, de a végrehajtás egyéb nyomós okok miatt felfüggesztetik! Menjenek Isten hírével.” - az ítélet rögtön jogerőre is futott, mindenki kibékült mindenki vel, még talán Iustitia elégedett volt.

Megjegyzem: ilyen „főbenjáró” úgy azért többet nem történt a pályámon.

Politikai pályám Barcikán torzó

Nincs valami nagy véleményem az én barcikai politikai pályafutásomról, hiába szolgáltam le 16 évet az önkormányzat testületében. Jól? Rosszul? Ki tudja.....Akik ismernek, nem mondják, akik meg nem ismernek, mert hisz nem szereplek a Heti Colorban minden héten, - miért is mondanák.

Mondjuk ki nyíltan: ugyebár annak idején sem Petőfi, sem Jókai és még Mikszáth, Kámán bácsi nem vált be a politikában és világhosszá vált: sem jogász, sem költő, sem író- akár legyen olyan aszályos mezei is mint én is - nem való politikusnak. Bezzeg ezt a feleségem már akkor is tudta....

Rá kellett jönnöm. másképp látjuk a világot,- mint két prizma, másképp bontjuk fel fényt - : a politikus a hatalmat, a jogász egy kicsit - na jó, ne használjunk nagy szavakat - ha nem is az igazságot, de a méltányosabb jogszolgáltatást szereti. Mert szerintem ugyanis a valóság ugyanolyan szivárvány színű, mint a napsugár, de van akinek a vevőkészüléke szintévesztő, vagy színvak..

Majd eljőhet még az idő, hogy erről az időszakról is írhatok, vagy inkább - ez a valószerűbb - a sírba száll velem.....

Egyet azért sajnállok, s akár végrendeletben is megfogalmazom: nem tudtam eleget tenni lakóhelyem, Felsőbarcika komfortosításáért,

elhetőségért. Az ember nemcsak melegségre, de szilárd talajra is vágyik. Percemberkék - akkor ünnepeltették magukat! - lezárattak és betonmal betömedékeltek vagy 30 csápos vízkivételi kutat, itt a Sajó árterében és ezzel elárasztva belvízzel, talajvízzel a lakóhelyünket, üszó szigetetté téve azt., ugyanis Felső-barcika alatt kb. két milliő köbméter víz van. Szerencsére áldesvíz.

Embernek százainak éjszakaikat vették el, - szivattyúkat szereltek, felügyeltek - a lakások értéke lecsökkent, az életük megkeseredett.

Mit mondjak: panaszainkra, - az én „napirend előttikre” sem - sehol, senkitől nem kaptunk segítséget.

Kirőhögtek, ötleteltek: „, nevezzük csak el a városrészt AQUA-POLIS-nak.” Meg: „csinálj a pincéből úszómedencét! Úgy is horgász vagy! Egy halastóhoz ott a kerted végében mit szósz? A pincében lehet az ivadék....”,

Csak egy dolgot kívánok! de sajnos el is fog következni! Egyszer elfogy az ivóvíz, - pár év múlva, valamelyik a nyári hónap idusán, - vigyázat! nincs is oly messze, s ezért az érintetteknek már csak feltartós tejet érdemes venniük! in concreto, itt a városunkban, akár a Rózsadombon, avagy a csili-vili lakásokkal beépített Tardonai - Bükkalján, - jöjjenek csak le hozzánk a lapályra egy kanna vízzért. Mert bízom: elég mély és kegyelmes a mi Sajónk vízágya, elég mély az én kutam is: egy íbrik vizet azért mindenkinék adok, hogy senki szomján ne haljon! Egy darabig kitart.....

MODERN IDŐK

mert azért nem hagyjuk abba.

Gabonás történetek – csak a tradíció kedvéért Marcsi, az igazi titkár.

Azt mondják, örökséget hagyni, de örökölni sem jó dolog, mert mindkettőnek vannak veszélyei...

A Gabonánál a Molnár Marcsit pedig csak úgy megörökölték, - félték is tőle. Talán boldogult Sárosi doktortól, talán a még boldogabb emlékeztű B. Irénke nénitől – nyugtassa őket az Úr. Most is vallo: jobb örökség volt, mint a Rotschildoktól örökölni Amerikában egy vasutat...

Hogy kiről, miről is van szó, képzeljenek csak el az akkori nyolcvanas évek Magyarországot, ezen belül egy jól menő, - mert még az ókori Mezőpataki és a mostani Észak-Körös is a piaca miatt virágzásra lélt - gabonapiari vállalatot, ahol 8 malom őrölte a búzát, csaknem egymillió embert szolgált és ezen több, mint 1200 ember hozzáértően dolgozott. Márpedig ezek között szakemberek is voltak.

Ilyen volt az én Marcsim is – Isten és férje bocsása meg ezt a rövid jellemzést.

Képzeljék el, mikor egy augusztusi nap délen félve felétem a jó elrejtett jogi irodámba, akkor még mindketten a legszebb férfikorban voltunk, úgy harminc és negyven között, családosaik, jól szocializáltak és tiszteletudók. Bár még ekkor hol álltam én Marcsihoz képest a vállalati és egyéb környezeti tapasztalatokban ???

Először is Marcsi mindent tudott a Vállalatról – ki-kivel, mikor igen és mikor nem, kinek milyen levelet kell írni, vagy nem megírni, hová kell menni névnapra, - vagy hová nem szabad – s mit kell vinni, vagy elfelejteni.

Tudta, kivel üljek le sörözni a szomszédos Hágiban s kivel igyak csak szódavíz a Gömörben.

Előre figyelmeztetett, hogy ki márt be holnap a dirinél, s ki fogja majd a pártomat.

Marcsi egy született diplomata volt, sőt néha a védangyalom. Most füllentek: sokszor.

Mert hogyan tudtam volna elviselni a leltárfelelősséggel sújtott raktárosok, a megbruhért kilométer miatt fegyelmet kapott sofőrök, a lisztel csencselő molnárok ősiessen nyílt és magyáros haragját, ha nem áll sokszor előttem az ajtóban ő, a tűzről pattant Marcsi, aki sokszor nem is mondott semmit, csak ránézett azzal szikrát hánnyó szemével és csak intett: na gyere

csak be, ha mersz! Nagyon jól gépelt – persze még a régi Robotron írógépeken, de a parlamentben is megállta volna a helyét, ugyanakkor még eleinte zavart, utólag megszoktam, amikor két törvényhely idézésének bogarászása közben – ez uszve napi háromszor ismétlődött – felsikoltott „János, hol a pénztárcám?” De ezt a sikolyt megismételte Varga Oszki és a Munkaügyi irodájában is.

Rövid, látványos – de azért nem személyi, inkább irodai – motozás után aztán a táskájában meglelte.

Életünkben vannak olyan emberek, akiket rövid úton elfelejtünk, vagy azt mondjuk, talán nem is kellett volna velük találkozni.

Hiszem és vallom, hogy az én emberséges Molnárné Marcsi titkárnőm ajándék volt az életemben, s ha nem találkozom vele, szegényebb lennék és ezért is kívánom, hogy a Mi Istenünk hosszú ideig tartsa meg őt családjának és nekünk.

Egy kis emlék Kalocsáról, Szegedről

Professzor a barátom

Amikor megismertem, nem volt sem professzor, sem a barátom....

Senki ne örüljön, ennek a kapcsolatnak még nincs vége, mert csaknem negyven éves, de lehet ez még több is.

Kalocsán, a forradalmi ezred kötelékében kerültünk egymáshoz közelebb.

Muszáj volt, mert mindkettőnket oda soroztak be, még az egyetem előtt. Előfelvételi, katonaság. Na persze, nem egyetlen eséllyel indultunk. Ő egy mokány, jókötésű gyerek volt, értelmesen is nézett a Plájer őrnagy szemébe és így persze rögtön ő lett a rajparancsnok,

Emlékszel még, Imre: Figyelj: IV. század, 3 szakasz, 1 raj. Jaj, de szép volt rajtad a zubbonyon egy krumplivirág, rajtunk meg az izzadságtól olvadozott a papírmadzagos gatyá. Ha Ida néni – édesanyád – látta volna, mármint a zubbonyod. Mindegy, mindig büszke volt rád.....

Ott voltam én is ama szép városban – akire az eskütételnél anyám szerint az apám sem ismert rám – mert vézna és csúnya katona voltam. / De irigylem most azt a véznaságot !!! /

Aztán jöttek a kiképzések. Emlékszel még Ládahomokra, Tatárszentgyörgyre, Rezire? Emlékszel még a **nehéz lovasságunkra:**

Plájer Őrnagyra! Vagy Juhász századosra, a Bélámra, a Szundy őrgy. pol. tisztre, Dinnyés őrgy-ra, a Kellner és a Drexler őrmesterre. Még két tisztiskolás is volt a körletünkben, Csehi .stb, a nevük már kiment az agyamból. / Nem tudom, rajtam és a sírfeliratokon kívül - még egy ember a világon meg-örökíti - e ezen személyek nevét? No, meg ott volt a mi

könnyűlovasságunk, azaz mi magunk : Csak szerénységből említtem rögtön mi magunkat, pro primo, aztán pro secundo a Gara és Farkas Géza, - hallom - már meghalt szegény ! - Villányi honvéd, meg talán a Turek a VIII.ker-es vagány, Gulyás, a lázadó, Horváth, a gatyamadzagos, **Zsé honvéd,** akit majdnem megölttem egy eldobott bicskával. Vagy Géczy, Györgyi -furesa, olyan ez, mintha az amcsik a vietnami társaikat sorolnák fel. Mert ki tudja, kivel mi lett. Lehet, nem mindenki a rajban, de biztos, a szakaszban, században volt. Persze, irigykedtem a nagy nevekre: Malonyay, Hegedűs, Szikinger, mind őspesti, belvárosi diákok, de a Spisák, a trombitás, - ő legalább szabolcsi – a Liszák, az imok, Kristóf Peti, a KISZ titkár, Radványi vagy ... s már sokra nem emlékszem.. Volt még Halmos Peti is, ő még megismert, és még a szegedi évfolyamtársak közül is van néhány. Sajnos, a többi név elenyészik..Ne kárhoztass, öregszel te is....

Azért nem volt könnyű az a 11 hónap, lehetne erről mesélni, könyvet is írni, de én Szabó Imrét azért nem eme időszak miatt, hanem más, egy jelentősebb sebesülésem miatt sem felejttem.

Mert egyszer aztán összeakadt a –no nem bajszunk –**a lábunk.**

Imre ugye a dél borsodi, én meg a régió északi fáját képviseltem ama kalocsai pusztaságon. . Egyszer –de csak egyszer - fociztunk, egymás ellen. Torinós kiskapus játék volt. Nem is értem a helyzetet, - mi sohasem álltunk ki egymás ellen, de valaki így sorsolt. Hiába, ez az átkos szocializmus már így utólag nem is volt emberbarát

Összeakadtunk, mindkettőnk bokájának annyi lett. Arra emlékszem, hogy bicegve felálltam, Imre meg sántítva kicsúszott az oldalvonalra, és azt mondtuk egymásnak azt, amit ilyenkor illik – vicсорogva, öklöt rázva. Ott röhögtek azok a szemét alföldi puhányok, dunántúli sejhajok és a lipótvárosiak.. Köptem egyet, ő meg rám nézett s szinte egyszerre mondtuk – bocs, én voltam a hülye....Pedig előtte mindkettőnk zsebében forgott a bicska.

Ezt követően soha egymás ellen nem fordultunk, sem háborúban, sem békében, sem, szóban, sem tettben, de még a pingpongban sem. Mert én azóta is csak a bokámra gondolok.

Igaz, egyszer, a pecában megvert, de nem véletlenül. Jóhogy! - mert akkor ő volt a MOHOSZ vezetője. Nem vagyok hülye: szándékosan nem vittm botot. Illetve ez még így sem igaz,- csak a botot vittm el - de zsinór és horog nélkül.

Ez aztán így természetes: ,mert **a professzor úr a barátom.**

Marci a hevesen

Ha már horgászatról, meg az életről van szó, megígértem a vőmnek, Marcinak, hogy róla is írok pár keresetlen szót. Igaz, kissé szorongva, mert egyrészt a legkisebbik nagyobb lányom férje másrészt egykilencven magas. Nem volt ő ám mindig ilyen szenvedélyes horgász, mint mostanában elrejtettem mondom: az unokámat, Akost már most, alig hat hónapos korában is a horgokötésre tanítja – mert még annak idején az első botjait is tőlem kaptá. Aztán persze, ahogy szokás, a Marci túlnőtt az oktatóján – de nem először történt meg a történelemben.

Szenvedélyes látogatója lett – mondjuk a lányommal együtt, de megfedése már folyamatban van – a horgászkiállításoknak, horgászcentrumoknak, halcsali bemutatóknak és vásároknak.

A minap – együtt horgásztunk, mert meghívtam – a Lázberci csodálatos tavon, amikor kimutatta a foga fehérjét. Kinyitotta a Lufthansa stílusú bőröndjét: Tizenhat fajta pellet, műcsalik és műanyag és Holdat megírt csontik Kinából, hétféle etetőanyag, indiai mandarin, ceyloni lötusz, japán cseresznyevirág kivonattal ízesítve, 1-től 26-ig terjedő horogválaszték, indián, yakuza és tahiti módon csomózva. A harmadik fiókot már nem hagytam neki kinyitni: mondtam:

Marci! Csak mutasd meg ezeknek a halaknak, mi a fegyvertárad: szerintem a pontyok önként ide jönnek a part szélére és első uszonyaikat magasba tartva megadják magukat. Minek ez a sok laca-faca, úgy is vesztésre állnak.

Én, a Brúnó szölok hozzád, Ákos! egy kutya elmélkedései tollbamondással

Hallottam, hogy megszületél, Ákos fiú. Örülök. Még nem ismersz, de meg fogsz Te még simogatni is sokszor. Hát... Nem annyira szeretem, de neked persze, hogy megengedem. Egye-fene, ott lehet a Zizi is, az a pesti fruska, s ha még meg nem eszi ki addig a gazdája vagyónát, az a - na, nevezzük csak játékosnak : **Dante** is. Hú, mekkora Dog lesz belőle, majd meglátod...Na, akkor ismerkedjünk, de előtte szállj le a hátamról, mert komoly beszédem van hozzád: *Ha valaki megkérdézné, - mint ahogy manapság már nem is szokás ! - hogy mondjak valamit magamról, csak hallgatnék, mert tudok, amit tudok. Én egy KUTYA és igazi kutya személyiség vagyok. Mert ugye, csak rám és a gazdámra tartoznak a dolgok. / Na, jó, ez után már rád is, de ne bízd el magad! / Fecsegsz ez a világ, még itt Barcikan is, hát még Pesten. Ma, jó, néhány halkugatással*

*azért mesélhetek pár dolgot , mert megáll bennem az ugatás, bár nem sokáig, meg hát egy kicsit öregszem is....Kutya vagyok, és kész..Kuvasz. Hohó....Aljion csak meg a kutya-menet! Nem abból a megszokott savósínű fehér szőrűből, hanem barnás vörös vagyok és főként – sokszor – mérges. A gazdám **Brúnónak** szólít, amit nem annyira szeretek, de mit mondjak neki: hívjon Rex-nek, vagy „Mitvisz” - nek. Persze, ott vannak az úri kutyák is a Gazdám lányainál: a ZIZI, meg az a nagydarab, na, jó, gondolkodok, nyakigláb DANTE. Legyek hát inkább a tévés „**ellbandis Brúnó**,” most már mindegy./Hogy miért pont ez a név jutott eszébe, jellemző...., de spongyát rá, mondta valami Virág Elvtárs is.../ Állítólag – feltéve és meg is engedve, mert ugye már ismerem a jogász terminus technikusokat is - más gének is vannak bennem, - kit érdekel? mintha ez csak a kutyákkal fordulna elő. És ezt egyesek ki is beszélik, - hú, de dühös vagyok, kapott volna **Ausztráliában** diplomát, nem itt, Kárpátiában, bár azért rendes ember, egész zsák *jujfalatot* küldött nekem - a gazdám állatorvos barátjáról, a Géza Urról van szó, aki a pincéjében – na például, még oda sem hívtam - arról beszélt, hogy a nyár-szerelm idején anyám kissé elkóborolt és valaki eredményesen meg is környékezte. Ajvél! Így bízhat az a nőkben, mert férfiak azért mégiscsak mások, igen, én is más voltam,- amíg a Géza bá'ki nem herélt...Az apámat egyáltalán nem, viszont az anyámat is csak kis ideig ismertem – sokan vannak így a gazdám fajtájából is – ott kölykezett le engem is az Avason, egy kuka mellett. **Álljunk, meg egy szóra, kicsi gazdám, Ákos!** A szülőagy nem , de a szülőagyat helyettesítő **kuka** megmaradt az emlékeimben. *Ezért is vigyázok én azóta is itt az udvaron kukákra,* - hál istennek kettő is van - mert ezek a fal mellé támasztott szerkenyűk hasonmái az otthon melegét, sőt a búvóhelyét adó vack-ólnak . Pfúj, de utálom a szemetes autókat !!*

Kedves Ákos, emberbarátom! Nem untatlak ? Mindegy, mondom tovább. Történt azután, hogy szép sorban a testvéreimet elrabolták az anyámtól, vittek egy-egy kölköt a Martin-telepre, Diósgyőrbe, a belvárosba. Öten voltak, csak én maradtam – már voltam vagy négy hetes, kicsoda jólét, mennyi tejet adó cseces...amikor jött értem egy **ősz hajú, kopaszodó, antipatikus Szuzukis bácsi**, s valakivel együtt- büntárssa lehetett, a kutyatolvajok párban járhatnak ! - begyömészöltek egy kartondobozba, a csomagtartóba, ott még a kerékkulcsot és a haltartó hálót is rám rakták. Amikor kicsomagoltak, egy füstös városfalu fehér házának a teraszán kellett tisztogatni a körmeimet a rám ragadt halpikkelyekből. / Azóta sem szeretem a halat! / Szétnéztem, ordítottam, bocs: inkább csak visítottam, nyüsszögtem . „Hú, az anyját, csak nem itt kell élnem.” Tényleg ez az őszülő, kopaszodó köpcös pacák lesz a gazdám, ? Bár az udvar innét

nagynak tűnik, de... hol a mama? Csak nem ő az, az a fekete hajú, az ipséitől jóval filigránabb s igaz, már szebb fajta is, mert nőneműnek néz ki. Jó, jó, de mégsem a mama. Félni ugyan nem fél, de szemmel láthatólag tart tőlem, Helyes. Látom, érzem. Remélem, nem pofoz meg. Á, nem olyan, ő kutyát nem bánt. Na, ezt majd még kihasználok... A jövőben, kicsit ugrálok rá, sáros lábbal összekenem a kabátját.. Így is lett, de hogy miért kiabál, sipítózik, hisz én csak szeretgetem.... Egyébként is, hozott valami afféle *jutifalit*, amit a gazdám osztogat reggelente, fogmosás gyanánt. Nem hiszem el, hogy nem akarja megvakarni a fülem tövét, na akkor még egy kicsit megbököm az orrommal is, rálépek a sarkára és belekapok a szatyrába. Jól van na, jön a gazda, inkább visszamegyek a garázsba rendet tenni, - lehet ott rend? ez kizárt- megnézem, van-e prédaként előbújó egér-vagy patkánykölyök, mert imádok vadászni rájuk. Ilyen fajta vagyok és kész. Olvasd csak el majd a Toldit, ott is az egyik ósómról írta a költő, a kuvaszról. - a lovagrend tagja lehetett Lajos király udvarában! vagy csak jobbágy?, a kutyabőre sajnos már elveszett - aki a meleg miatt, a tikkadt szőcskenyájak között - egerészni restelt... Igaza volt nekünk is kijár a szabadság...

A mi múltunk nem lehet más, csak a jövő: Miért nem mehetek én a Marsra...?

Szomorúan hallottam a hírt, hogy a NASA már kiválasztotta azt a hat férfit és hat nőt, akik részesei lehetnek az első Mars expedíciónak. S én nem vagyok benne, pedig már az első felhívásuk után mondtam a feleségemnek: menjünk el oda.

Ő persze csak húzódozott – megjegyzem: nem először házasságunk idejében, - sokáig kutyát sem akart a házhoz.

Nem jelentkeztünk ugyan, de ez a mulasztás azért semmit sem von le abból, hogy a NASA főnökei nagy hibát követtek el.

Mert miránk, kettőnkre. ugyancsak nagy szükség volna ebben a kb. 3 éves expedícióban.

Csak példálózva felsorolok néhány erényünket, amely nélkül egyetlen űrhajósnak sem volna szabad még csak méretes űrruhát csináltatni.

En például alig múltam 65 éves, a feleségem még hozzám képest is fiatal a maga 60. évével. Sok év, sok élettapasztalat, a Marson ezt kellene kamatoztatni – hamár a Földön nem lehet.

Ugye az becsületes szakmám villanyszerelő, a tanult szakmám jogász. Tudok fát fűrészelni, vizet szivattyúzni, fákat metszeni, nyulat, galambot tenyészteni. Ezek a Marson mind nélkülözhetetlenek. A számítógéphez is

konyítok valamit, ami esetleg gondot okozna- bár ez kizárt, a team-wieweren a Márton vőmmel együtt megoldjuk. Egy marsi leszálló szoftver sem lehet bonyolultabb a magyar e-cégljárásnál.

Van-e kiválasztott amcsik között ilyen tri -és univerzális jelölt?? Pedig egy jó villanyszerelőre az első bádóg, vagy műanyag házak felépítésénél is azöklögg lesz, egy jó ügyvédre meg – mivel 12 ember összeszárva évekre, a Laura lányom szerint is/ pszichomókus a lelkem / időzített pszichológiai bomba - végig. Oda-vissza és még vagy öt évig, a várható a becsületsértést és gyermektartási ügyek miatt.

Hm, talán egy ügyvéd nem is lesz elegendő ...

De itt van a feleségem is, akinek pedagógiai és háztartási affinitása kulcsszerepet játszhatna a történelmi kalandban. Ki fog majd ott egy jó könyvet kölcsönözni a *depis* asztronautáknak? Ki süt majd egy tál bundás virslit a tubusos kajától lesóványodó cellalakóknak?

Aztán egyszer meg vissza is kell a csapatnak indulni, *n'est pas*?

S itt jön az én felülmúlhatatlan egyéni vállalásom:

Úresen hagyni egy házat a Földön sem szabad, a Marson meg aztán különösen veszélyes, mert ugye ki tudja, kik, mik laknak arra felé, esetleg feltörnek a *terrásító* berendezést, vagy elrontják a fűtést, na meg - és ez az ultima ratio - ki locsolja meg a jövő zálogát, *azalágakat* sic.!

Felügyelet nélkül hagyni egy bolygót, az nagy felelőtlenség lenne. A feleségemnek még dolga lehet itthon az unokákkal, ő akár haza is mehet, de én döntöttem: egy darabig még maradok!

Úgy tanultuk, hogy a gyarmat nem maradhat gyarmatosító nélkül....

Majd integetek, készítek néhány *szelfit*, s főként - ez indoknak is megfelelő - a következő turnusig vigyázok a táborra.

Addig meg lesz időm felvázolni a legszükségesebb *marsi törvényeket* és megtartandó népszokásokat.

Mondjuk az Alkotmányunk is így kezdődhetne: **NE FOGADJ BE IDEGENT a MARSRA!**

Eddig - és ennyi.

A többi majd, ha felébredek az űrhajóban és ott, ahol feltámadok, a kedvenc bolygómon. . az ARIADNÉ –sic! – harmadik hegynék a negyedhatod völgyében, a tizedik mélyemelen, a főorvostól a harmadik szoba balra, a hatodik ágy, ablak nélkül.

A hóféhér asztalka – szépen rendezve - ott lesz egy diófa-hajtás, egy orgona bokor és egy akácfa virága, amit magammal hoztam – vagy küldte valaki - a Földről. .

Csokolok mindenkül!

Na és az utószó ?

Nehéz utószót írni.

Egy ember élete túl sokfelé ágazik ahhoz, hogy akár egy könyvtárral könyvbe is beleférjen. A hiányzó fejezetek a titkok birodalmában biztos megtalálhatók.

Amely dolgok meg sem történtek, - vagy megtörténtek, de minck -? azok ott sem, de bizony benne maradtak továbbélő génjeinkben.

A tiszteletet inkább hatványozva,, mint csorbítva: nem magamnak, az ősöknek, a múltnak, a jövőnk jelenének írtam ezt a könyvet. Bár jól esett emlékezni.

Így éltem én, így éltek-haltak, sokan ebben a hazában. Az ágnak vagyok egyik levele.

Köszönet neked Föld, köszönet nektek Emberek, köszönet neked Szülőföldem, köszönet neked Magyarország!

Nem volt elég utószót írnom, de még a fülszöveg is rám hárult.

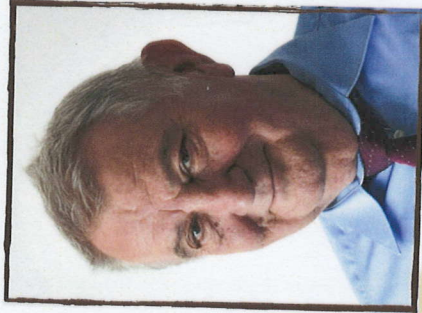
Nos, ez könyv - korábbi ígéretem ellenére - már a negyedik a sorban, s most az eléggé elburjánzott grafomániámat is kiismerve - tartózkodok minden további, „ez volt az utolsó könyv stb.” fogadalomtól.

Milyen is ez a könyv? Persze, aki elolvassa, nem is kérdezi. Olyan, mint egy göcsörtös törzsű, kesze-kusza gallyakból álló fa, amelyet az élet fejszéje ugyancsak – mint másokat is - megfaragott.

Én csak a szilánkokat gyűjtöttem össze és nyújtom át Önöknek, fűzve. Olvassák bátran, ha kedvük van, de a szégyenlősebbek nyugodtan elrejtethetik a szekrényük mélyén is.

S aki mégis olvassa és teheti, vagy *dézsavú érzése* támad, az emlékezzen az elmúlásra, vagy ha olyat talál az írásokban : mérgelődjön.

Czifra János
közlő

Nem volt elég utószót írnom, de még a fűszöveg is rám hárult

Nos, ez a könyv - a korábbi ígéretem ellenére - már a negyedik a sorban, s most az eléggé elburjánzott grafomániámat is kiismerve - tartózkodik minden további, „ez volt az utolsó könyv stb.” fogadalomtól.

Milyen is ez a könyv? Persze, aki elolvassa, nem is kérdezi. Olyan, mint egy göcsörtös törzsű, keszuskusza gallyakból álló fa, amelyet az élet fejszéje ugyancsak - mint másokat is - megfaragott.

Én csak a szilánkokat gyűjtöttem össze és nyújtom át Önöknek, fűzve. Olvassák bátran, ha kedvük van, de a szégyenlősebbek nyugodtan elrejtethetik a szekrényük mélyén is.

S aki mégis olvassa és teheti, vagy dézsavű érzése támad, az emlékezzen az elmúlásra, vagy ha olyat talál az írásokban: mérgeledjön.

Czifra János köziro

